

HOMOFOBISKĀ RUNĀ LATVIJĀ: POLITIĶU MONITORINGS

HOMOFOBISKĀ RUNA LATVIJĀ: POLITIĶU MONITORINGS

Pēc Saeimas vēlēšanām 2006. gada rudenī, Latvijas Republikas (turpmāk tekstā — LR) Saeima par LR Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāju izvirzīja un apstiprināja Jāni Šmitu, vienu no pašiem homofobiskākajiem Saeimas deputātiem visā šī ziņojuma gatavošanas periodā. J. Šmita izvirzīšana šim amatam demonstrēja fundamentāli maldīgu priekšstatu par jēdzienu “cilvēktiesības” Latvijas politiķu vidū un aktualizēja jautājumu par atbalstu paudošo apgalvojumu patiesumu no Saeimas koalīcijas pārstāvju (to vidū — arī LR Ministru prezidenta) puses pēc uzbrukumiem LGBT kopienas pārstāvjiem un to atbalstītājiem 2006. gada jūlijā.

Mozaika

*Lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un viņu draugu apvienība Latvijā*¹

2007. gada februāris

Drukātais izdevums, © Mozaika, 2008

---

¹ *Mozaika ir pateicīga organizācijas biedriem un atbalstītājiem par laika un kompetences ieguldījumu, kā arī ILGA-Europe Cilvēktiesību pārkāpumu dokumentēšanas fondam par atbalstu, kā arī Sigrid Rausing Trust. Mozaika pateicas arī Lārim Gravam, Dacei Dzenovskai, Mārtiņam Dziedātājam, Olgai Dragiļevai, Andrejam Visockim, Katrīnai Švarcai (Schwartz), Viktoram Makarovam, Marijai Golubevai, Jurim Lavrikovam, Maksimam Anmegičianam (Maxim Anmeghichean) un pārējiem par viņu nenovērtējamiem padomiem un atbalstu*

SATURS

HOMOFOBISKĀ RUNA LATVIJĀ: VAI VĀJAS DEMOKRĀTIJAS KULTŪRAS PAZĪME?.....	4
PRIEKŠVĒSTURE UN METODOĻĢIJA.....	5
DAŽAS VISPĀRĒJĀS ATKLĀSMES.....	10
BIEŽĀKĀS HOMOFOBISKU IZTEIKUMU KATEGORIJAS.....	11
TENDENČU NOTEIKŠANA.....	11
POZITĪVI IZTEIKUMI.....	12
LATVIJAS PIRMĀ PARTIJA.....	13
CITI POLITIĶI.....	14
LATVIJAS VALSTS PREZIDENTE VAIRA VĪKE-FREIBERGA.....	14
MINISTRU PREZIDENTS AIGARS KALVĪTIS.....	15
CITI POLITIĶI.....	15
TEMATISKĀS KATEGORIJAS.....	15
1. CILVĒKTIESĪBAS, EIROPAS VĒRTĪBAS.....	16
2. PROTESTS PRET NEPIEŅEMAMIEM IZTEIKUMIEM.....	17
3. JURIDISKS/PROCESUĀLS IEBILDUMS PRET DISKRIMINĒJOŠO LIKUMPROJEKTU/ LĒMUMU.....	18
4. JURIDISKS/PROCESUĀLS ATBALSTS DISKRIMINĒJOŠAM LIKUMPROJEKTAM/ LĒMUMAM.....	19
5. NACIONĀLISMS.....	20
6. KRISTĪTĪBA.....	22
7. TIKUMĪBA.....	24
8. ĀRZEMJU IZLAIDĪBA.....	24
9. SLIMĪBA.....	25
10. SAZVĒRESTĪBAS TEORIJA.....	27
11. DEMOGRĀFISKĀ KRĪZE.....	28
13. IZSLĒGŠANA NO PUBLISKĀS TĒLPAS.....	29
14. MARGINALIZĀCIJA.....	31
15. AICINĀJUMS UZ VARDARBĪBU.....	35
16. AICINĀJUMS UZ DISKRIMINĀCIJU.....	36
17. NEIZPRATNE PAR TERMINU ĪSTENO NOZĪMI.....	37
18. MANIPULĀCIJA AR NEPATIESIEM, NEPĀRBAUDĪTIEM, APŠAUBĀMIEM FAKTIEM UN KLAJI MELI.....	38
19. DISKRIMINĀCIJAS NOLIEGŠANA.....	40
SECINĀJUMI UN JAUTĀJUMI IZTIRZĀŠANAI.....	41
HOMOFOBISKĀ RUNA LATVIJĀ: AINA PĒC 2006. GADA.....	45

HOMOFOBISKĀ RUNA LATVIJĀ: VAI VĀJAS DEMOKRĀTIJAS KULTŪRAS PAZĪME?

Starp politiskajiem pārskatiem saistībā ar homofobiju jaunajās ES dalībvalstīs Eiropas Parlamenta 2006. gada 18. janvāra rezolūcija, iespējams, dod viskodolīgāko uzskaitījumu par homofobijas izpausmēm sabiedrībā:

„Homofobija privātās un sabiedriskās vietās izpaužas dažādos veidos, piemēram, kā naida runa un pamudināšana uz diskrimināciju, izsmiešana un vārdiska, psiholoģiska un fiziska vardarbība, vajāšana un noslepkavošana, diskriminācija ar vardarbību pēc principa par vienlīdzību un nepamatotu un pārmērīgu tiesību ierobežošanu, kas bieži vien tiek slēpta aiz uz vienlīdzību balstīto sabiedrisko mandātu, reliģijas brīvību un tiesībām uz rūpīgiem iebildumiem.”²

Šī rindkopa citēta ne tikai tādēļ, lai apkopotu veidus, kādos izpaužas homofobija, pārnesot tos uz sabiedriskām un politiskām darbībām, bet arī tāpēc, lai parādītu tās dažādos veidus un modalitāti, kas tiek izteikta ar valodu. Tā ietver ne tikai naida runu un pamudinājumu uz vardarbību, bet arī plašāku attaisnojošu apstākļu struktūru, kas bieži tiek izmantota, lai sniegtu kontekstu par agrāk notikušo.

Novērojums, ko vadīja Latvijas nevalstiskā organizācija *Mozaika*, sniedz pārskatu par raksturīgākajiem dažādu veidu vārdiskajiem apvainojumiem, kas vērsti pret Latvijas LGBT cilvēkiem, laikposmā ap *Rīgas Praida* gājieniem 2005. un 2006. gadā. Aplūkotais periods sniedz plašu materiālu no plašsaziņas līdzekļiem un runām Saeimā, ļaujot izpētīt homofobiskās runas veidus Latvijā norādītajā laikposmā, kā arī sniedzot vērtīgu ieskatu homofobiskajā runā. Šajā pētījumā aprakstītie un paraugiem izmantotie konkrētie homofobijas veidi un kategorijas var tikt traktētas kā prototips “uz vienlīdzību balstītam sabiedriskajam mandātam, reliģijas brīvībai un tiesībām uz rūpīgiem iebildumiem,” kā minēts Eiropas Parlamenta rezolūcijā.

Attieksme pret homoseksualitāti šajā sabiedrībā ir viens no pamatrādītājiem par sabiedrības attieksmi pret tā dēvētajām “pašatklāsmes vērtībām”, kā tas ir definēts Kristiāna Velcela (*Christian Welzel*) un Ronalda Ingleharta (*Ronald Inglehart*) cilvēku attīstības teorijā. Atbilstoši tai, attīstība postindustriālā sabiedrībā, kur vairāk cilvēku ievēro individuālo izvēli un pašatklāsmi, ir demokrātiskāka, precīzāk sakot, šāda veida sabiedrībā ir lielāka “efektīvas demokrātijas” iespēja.³ “Efektīva demokrātija” atšķiras no “formālas demokrātijas” ar līmeni, kādā pilsoņi vēlas un spēj izmantot politiskās tiesības, kādas viņiem piešķirtas atbilstoši likumiem. Dažu Latvijas problēmu, kas saistītas ar

² European Parliament resolution on homophobia in Europe, P6_TA (2006) 0018, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2006-0018+0+DOC+XML+V0/EN>, last viewed on 23.03.2007.

³ R. Inglehart, C. Welzel. *Modernisation, Cultural Change, and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, Chapter 4.

korupciju un oligarhu ietekmi uz politiķiem, skatījumā būtu loģiski demokrātiskiem politiskajiem vadītājiem censties sabiedrībā atbalstīt individuālo izvēli un cieņu, lai varētu pārvarēt demokrātijas politiskās kultūras vājumu. Līdz šim ļoti maz politiķu, pat arī no opozīcijas partijām, ir uzdrīkstējušies parādīt homofobiju kā problēmu Latvijas sabiedrībā un atbalstīt LGBT organizāciju pārstāvjus viņu cīņā pēc vienlīdzības. Nākotne rādīs, vai pašlaik pie varas esošo partiju jaunā paaudze vēlēsies labāk risināt šo uzdevumu.

Tajā pat laikā ir ļoti svarīgi aplūkot materiālu, kas izmantots, lai parādītu pētījuma izredzes, ņemot vērā attīstību, kas ir notikusi kopš 2006. gada. Neliels kopsavilkums par nesenajām tendencēm homofobiskās runas jomā un citām neiecietīgām runām Latvijas sabiedrībā ir sniegts šī pētījuma noslēguma daļā.

PRIEKŠVĒSTURE UN METODOLOĢIJA

ZIŅOJUMA MĒRĶI

Tālāk aprakstītais ir analīze atsevišķiem publiskiem citātiem, kuru autori ir Latvijas politiķi un kas tos teikuši saistībā ar gejiem un lesbietēm laika periodā no 2005. gada maija līdz 2006. gada jūlijam. Citātu datubāze 1. pielikumā ir analīzes pamatmateriāls. Šīs analīzes mērķis ir (1) iepazīstināt ar pārskatu par Latvijas politiķu homofobisko runu piemēriem viena gada ietvaros, un (2) iepazīstināt ar metodoloģiju šo runu monitoringa un analīzes veikšanai. Šīs īsās analīzes mērķis nav iedziļināties detaļās par to, kā mazināt homofobiju, taču tā ir šī darba autoru cerība, ka šī analīze rosinās diskusiju par pastāvošo situāciju, uzsverot cēloņus un to, ko var darīt situācijas mainīšanai.

Šajā ziņojumā “Mozaika” piedāvā kategoriju izstrādi un politiķu apgalvojumu veidu analīzi, nosaka izteikto apgalvojumu galvenās loģiskās un potenciālās sekas, kā arī piedāvā atspoguļot, kā homofobiskā runa var tikt un kā tā būtu jānovēro un jāmazina demokrātiskā sabiedrībā.

Latvijas politiķu homofobiskās runas sistemātiski un novatoriski veiktais apskats atklāj, ka paši populārākie attaisnojumi izslēgšanas politikai un politikai pret gejiem un lesbietēm ir balstīti uz: (1) nepārbaudītiem faktiem un dezinformāciju, (2) šauru un izslēdzošu interpretāciju par ģimenes vērtībām un morāli un (3) uzskatiem, ka eksistē nacionālā un starptautiskā homoseksuāļu savvērestība un propaganda.

“POLITIĶI”

Šīs analīzes ietvaros, politiķi ir definēti kā personas, kas ievēlētas Saeimā vai pilnvarotas darbam valdībā, kā arī tās, kas pārstāv 8.Saeimā iekļuvušās politiskās partijas vai pārstāv LR Saeimu.

Apskatīta arī LR Valsts prezidentes nostāja, un ziņojums ietver arī dažu Rīgas Domes deputātu, kā arī oficiālo valdības pārstāvju sacītā citātus.

PERIODS, KURU APTVER ZIŅOJUMS

Laika periods, par kuru sagatavots ziņojums ir no 2005.gada maija līdz 2006.gada jūnijam⁴. Galvenie notikumi šajā periodā bija:

- Dažādas debates Saeimā 2005.gadā:
  - Grozījumi likumdošanā, tai skaitā grozījumi LR Satversmē, aizliedzot viendzimuma laulības (2005.gada novembris decembris).
  - Imunitātes atcelšana Saeimas deputātam, kas rīkoja pretlikumīgu antipraida demonstrāciju.
- Plašsaziņas līdzekļos 2005.gadā: pirmais Rīgas Praisds un ar to saistītās debates.
- Dažādas debates Saeimā 2006.gadā:
  - Otrais Rīgas Praisds un ar to saistītās diskusijas (2006.gada maijs un jūnijs).
  - Diskusijas par grozījumiem Darba likumā, lai iekļautu nediskriminējošu pantu attiecībā pret "seksuālo orientāciju" (2006.gada maijs).
- Plašsaziņas līdzekļos 2006.gadā:
  - Viss periods līdz pat 2006.gada jūlijam.

HOMOFOBISKAS RUNAS PIEMĒRI

Kamēr mainīgās diskusijas par homoseksualitāti noritēja dažādās vietās publiskajā telpā (Saeima, baznīca, internets, plašsaziņas līdzekļi uc.), kļuva skaidrs, ka noteikta veida argumenti tiek izmantoti vairākkārt, lai paustu viedokli pret lesbietēm un gejiem. Tā kā šie homofobiskās runas piemēri sāka parādīties, "Mozaīka" uzskatīja par lietderīgu izstrādāt kategorijas Latvijas politiku publiskajai runai.

Šī darba rezultātā vispārējās tematiskās kategorijas tika identificētas un politiskie izteikumi tika apskatīti un iedalīti kategorijās⁵.

---

4 Analīze neietver diskusijas LR Saeimā 2006. gada 21. septembrī saistībā ar Darba likumu. Lai arī šajās diskusijās tika izteikts daudz konkrētu neiecietības un naidpilnu apgalvojumu, runu piemēri ir tādi paši, kas apzināti arī pirms tam. Arī runātāji lielākoties ir tie paši, ieskaitot īpaši naidīgas runas autoru Jāni Šmitu, kas šobrīd ir Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs. Šie citāti latviešu valodā ir iekļauti 3. pielikumā atsevišķā darba lapā. Jāatzīmē, ka šīs homofobiskās debates notika pēc 2006. gada jūlija notikumiem. Tās skaidri parāda, ka daudzi politiķi nav mācījušies no savām kļūdām – naida izteikumiem, kas pausti Saeimā un uz ielām Rīgā 2006. gada jūlijā.

5 Daudzos gadījumos vairāk nekā viena kategorija attiecas uz vienu konkrētu apgalvojumu, jo tās ir saistītas un tām ir tendence pastiprināt vienai otru pat tad, ja tās ir būvētas uz dažādiem pamatiem.

TEMATISKĀS KATEGORIJAS

Politiku izteikumu tematiskās kategorijas (TK), kas tika izmantotas analīzei, ir šādas⁶:

#	TK NOSAUKUMS	TK APRAKSTS
<i>Vispārēji pozitīvs</i>		
1	Cilvēktiesības/Eiropas vērtības	Piesaukt vispārējās cilvēktiesības un/vai Eiropas vērtības, lai atbalstītu geju un lesbiešu tiesības vai kritizētu apgalvojumus vai rīcību pret gejiem un lesbietēm Latvijā.
2	Nepieņemama forma	Protests pret nepieņemamiem izteikumiem (debašu kvalitāte, naida kurināšana) nepieskaroties to saturam pēc būtības.
3	Pozitīvs procedurālisms	Tiesiskas/procedurālas nesaskaņas saistībā ar izšķiršanos vai lēmumu.
<i>Negatīvs, aizspriedumi pret LGBT kopienu</i>		
4	Negatīvs procedurālisms	Tiesisks/procedurāls atbalsts par izšķiršanos vai lēmumu.
5	Nacionālisms	Argumenti, kas pamatoti ar latvietību un izpratni par nāciju (un valsti) un ar mērķi saglabāt tās viendabīgumu un integritāti, izslēdzot un/vai pakļaujot gejus un lesbietes. Ietver arī gadījumus, kur nacionālisms vai 'latvietība' paši par sevi nav uzsvērti, bet drīzāk uzsvars likts uz valstiskuma principiem.
6	Kristietība	Argumenti, kas veidojušies reliģijas ietekmē, īpaši – kristietībā, lai pamatotu geju un lesbiešu izslēgšanu no tikumiskās sabiedrības. Šī tikumiskā sabiedrība bieži vien tiek pielīdzināta nācijai kopumā, tādejādi atspoguļojot nāciju ne tikai kā latviešus, bet arī kā kristiešus.
7	Morāle	Šie argumenti pārsvara piesauc ģimenes vērtības un nedefinētas morāles normas (piemēram, atšķirībā no atsaucēm uz reliģisku tikumu), lai pamatotu geju un lesbiešu izslēgšanu un/vai pakļaušanu.
8	Ārzemju izlaidība	Šie argumenti ataino Latviju kā valsti, kurā aizsargā tradicionālās vērtības un to, ka Rietumu valstis ir zaudējušas šīs vērtības. No šī skatu punkta, liberālisms, ietverot geju un lesbiešu tiesību aizstāvību, ir pasniegts kā Rietumu kaitīgā ietekme, kas norāda uz pagrimumu un ir uzspiesta no ārpuses, konkrēti – no Eiropas.
9	Slimība	Šie argumenti pasniedz gejus un lesbietes kā slimus individuus, cilvēkus ar novirzēm un atsaucas uz vēsturi par homoseksualitātes 'medicīniskā' dabu (kas ilgi vien ticis apšaubīts).

⁶ Analīzes pirmajā posmā, sākotnējā 12.tematiskā kategorijā "sabiedrības homoseksualizācija" iekļautie ieraksti tika integrēti citā – 10. tematiskā kategorijā "Sazvērestības teorijas", kam ir plašāka nozīme, līdz ar to 12.tematiskā kategorija tika dzēsta.

#	TK NOSAUKUMS	TK APRAKSTS
<i>Negatīvs, aizspriedumi pret LGBT kopienu</i>		
10	Sazvērestību teorijas	Cits populārs geju un lesbiešu izslēgšanas un pakļaušanas pamatojums ir tāds, ka geji un lesbietes riko propagandas kampaņas ar mērķi "homoseksualizēt" sabiedrību. Homoseksualitāte šeit ir pasniegta kā ideoloģija. Šie argumenti izkropļo cīņu par tiesībām, pārsaucot to par cīņu pēc varas un noliedz iespēju, ka demokrātiskā publiskā telpā līdzās pastāvēt dažādi veidi.
11	Demogrāfiskā krīze	Šie apgalvojumi attiecināmi uz demogrāfisko krīzi Latvijā un to, ka homoseksualitātei tajā visā ir mērķtiecīgi noteikta loma, kā arī uz to, ka homoseksuāļi ir vainīgi pie tā, ka sabiedrība (un nācija kā etniska grupa) degradējas.
13	Izslēgšana no publiskās telpas	Šo apgalvojumi aicina gejus un lesbietes izslēgt no publiskās telpas, tādejādi mēģinot uzturēt publisko telpu viendabīgu. Iedomātās izslēgšanas metodes variē no pozīcijas, kas nosaka, lai geji un lesbietes turpina būt tie kas ir, bet tikai savā vidū (bieži vien saistot homoseksualitāti tikai ar seksuālām darbībām guļamistabā), līdz radikāliem aicinājumiem uz nosūtīšanu uz psihiatrijas iestādēm, mežu vai cietumu.
14	Marginalizācija	Šis ir īpaši bīstams apgalvojumu kopums, kas vērsts uz cilvēcisko īpašību atņemšanu, noniecināšanu, geju un lesbiešu marginalizāciju un dēmonizāciju, tādejādi veidojot apstākļus viņu pasniegšanai par neārstējamiem indivīdiem.
15	Aicināšana uz vardarbību	Šie argumenti ir vai nu tiešs aicinājums uz vardarbību vai netieša tās pieļaušana, vai arī draudi par iespējamo vardarbību.
16	Aicinājums diskriminēt	Aicinājums diskriminēt vai diskriminēšanas kā atļautas metodes atzīšana.
17	Pārprašana vai terminu nepareiza lietošana	Pārprašana vai ar nolūku izmantota vispārēji izprastu terminu nozīmes nepareiza lietošana. Šī kategorija bieži vien attiecas uz pārprašanu vai alternatīvu lietojumu vispārīzprotamiem principiem, piemēram, "demokrātija", "iecietība" vai "diskriminācija".
18	Manipulācija ar nepatiesiem, nepārbaudītiem, diskutabliem faktiem un atklātiem meliem	Šis ir saistīts ar iepriekšējo tematisko kategoriju, taču pārsniedz nepareizu terminu lietojumu, eksistējot skaidrai koncepcijai un pamatojoties uz apšaubāmiem vai neskaidriem avotiem.
19	Diskriminācijas noliegums	Geju un lesbiešu diskriminācijas, homofobijas un citu negatīvo tendenču pastāvēšanas noliegums.

Šis ir aptuvenas kategorijas un neaptver pilnīgi visus ar LGBT cilvēkiem saistītos izteikumus, kurus šī projekta ieviešanas periodā pauduši politiķi⁷.

DATUBĀZE

Citāti, kas apskatīti šajā projektā, ir apkopoti datubāzē, kas atrodama *1. pielikumā*. Datubāzē var tikt atlasīti citāti pēc to autoru piederības politiskajai partijai un arī pēc individuāliem Saeimas pārstāvjiem, kas saistāmi ar diskusijas tēmu. Norādījumi lasīšanai atrodami *1. pielikumā*, savukārt metodoloģija aprakstīta *2. pielikumā*.

SAĪSINĀJUMI

Saīsinājumi, kas izmantoti šajā ziņojumā:

JL – Jaunais laiks, politiskā partija;

LGBT – lesbietes, geji, biseksuāļi un transcīvēki;

LPP – Latvijas Pirmā partija;

SD – Saeimas deputāts;

SC – Saskaņas centrs, politiskā partija;

TB/LNNK – apvienība “Tēvzemei un Brīvībai”/LNNK, politiskā partija

TK – tematiskā kategorija

TP – Tautas partija, politiskā partija

ZZS – Zaļo un zemnieku savienība, politiskā partija

PIELIKUMI

Pielikumi atrodami pētījuma elektroniskajā versijā tīmekļvietnē www.mozaika.lv.

1. pielikums ietver reālus Latvijas politiķu citātus, kas iedalīti saskaņā ar tematisko kategoriju attiecībā uz izteikumiem par LGBT cilvēkiem.

2. pielikums ir detalizēts pielietotās metodoloģijas apraksts. Metodoloģija var tikt tālāk attīstīta un veidota kā vadlīnijas šādiem mērķiem:

1) papildus monitorings un dokumentēšana tādai homofobiskai runai, kas no politiķu puses vērsta pret LGBT kopienu;

2) dokumentēšana tādai neiecietības runai, kas vērsta pret lesbiešu, geju, biseksuāļu un transcīvēku kopienu Latvijā no citu sabiedrības locekļu puses, piemēram,

7 Ir bijuši vairāki apgalvojumi, kas izdarīti 2006.gadā un kas neiederas piedāvātajā kategoriju dalījumā, piemēram, Ivars Godmanis (LPP/LC), tagad – LR Iekšlietu ministrs, teica šādi: „Mēs uzskatām, ka gejiem atbilstoši likumam ir tiesības iet tajos gājienos. Vienīgi mēs apelējam pie viņu pašu atbildības – ko viņi izraisa ar tādu gājienu.” (apgalvojumu izteicis Ivars Godmanis (LPP/LC) 03.06.2006 laikrakstam Neatkarīgā Rīta Avīze (2.lpp.)) Šis ir interesants apgalvojums, jo pamatā tas aicina uz paškontroli un cenzūru, kas mērķēta tieši uz geju un lesbiešu kopienu, kam pievērsta lielākās sabiedrības daļas uzmanība.

religīso organizāciju līderiem, interneta ziņu komentētājiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem;

- 3) dokumentēšana tādi neiecietības runai no dažādām sabiedrības grupām (politiķiem, reliģisko organizāciju līderiem, interneta ziņu komentētājiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem), kas vērsta pret citām minoritātēm Latvijā;
- 4) minēto kategoriju analīzes veikšana arī citās valstīs. Ja izmantotās metodes ir pietiekami līdzīgas, tas varētu veidot priekšnoteikumus situācijas salīdzināšanai starp valstīm.

3. *pielikums* ir dažu citātu avotu apkopojums.

DAŽAS VISPĀRĒJĀS ATKLĀSMES

Šī analīze apzina piemērus saistībā ar izteikumiem pret gejiem, lesbietēm, biseksuāļiem un transcilvēkiem. Tā nav un nekad arī nav tikusi izstrādāta kā vispusīgs politiķu visu apgalvojumu pārskats noteiktā periodā.

Politiķu izteikumi ir fiksēti periodā no 2005. gada maija līdz 2006. gada jūnijam, un tie parāda **neiedomājamas aplamības**. Izteikumi, kas fiksēti, ietver geju un lesbiešu salīdzinājumu (un viņu darbu pie tiesību aizsardzības) ar “cūkām”, “latvāņiem”, “velnu”, “pērtiķiem”, “sērgu”, “slimību” un “utīm”. Un pat ja kāds no homofobiskiem izteikumiem nav klasificējams kā “naida runa”, ir pamatoti jautājumi par šādas nostājas piemērotību paušanai publiskā telpā.

Kamēr neiecietīgi apgalvojumi nav nekas, izņemot šokēšanu, parādās mulsums par to, ka ir **novērota ļoti maza publiskā un politiskā reakcija**.

Saskaņā ar kādu politiķa apgalvojumu: “Pēdējo 2-3 gadu laikā šo agresiju un naidu nesludina atsevišķi indivīdi, bet politiķi. Politiskās partijas iet tautā ar naidu. Uz ko iet Latvijas tauta?”⁸

Galvenie atklājumi saistībā ar homofobiskiem politiķu izteikumiem Latvijā ir sekojoši:

- 1) Kā paši **populārākie homofobisko izteikumu pamatojumi** ir minētas ģimenes vērtības un morāle; tā ir sazvērēstība, kas kalta, lai “homoseksualizētu” sabiedrību; tas liecina par slimību; tas ir pret kristiešu principiem. Skaidrs nacionālisms nav starp 5 populārākajām kategorijām, tomēr tas bieži vien ir pieņemts vai nostiprināts starp šīm kategorijām. Viss augstāk minētais ir veidojies dezinformācijas un manipulēšanas ar faktiem rezultātā.
- 2) Homofobiskie politiķi definē **publisko telpu** (tajā ietverot arī ielas, kā arī vidi diskusijām) kā viendabīgu un “normas” īpašumu, kur nav vietas tiem, kas neatbilst normai.
- 3) Tādu **terminu** kā “demokrātija” vai “brīva runa” **izpratne** un loma bieži vien ir

8 Sk. Ingrīda Circene, seminārs Edelweiss, 2006.gada jūnijs.

- pārprasta vai apzināti izmantota ļaunprātīgi.
- 4) Dažu vadošo politiķu **klusēšana ir bijusi reakcija uz homofobiskiem izteikumiem** un uzbrukumiem; tādejādi viņi varētu būt līdzdarbojušies neiecietīgas sabiedrības veidošanā.
  - 5) Ne visi ar LGBT jautājumiem saistītie politiskie izteikumi Latvijā bijuši negatīvi. Noteikts skaits politiķu ir izteikušies pret homofobisko attieksmi un snieguši **pozitīvus argumentus**.
  - 6) **Sākotnējais avots homofobiskai politiķu runai ir Latvijas Pirmā partija – LPP**, viena no galvenajām iniciatorēm pasākumiem pret praidu un LGBT aktivitātēm. LPP biedri ir starp tiem Saeimas deputātiem, kuru izteikumi ir ārpus pieņemamiem standartiem cieņas pilnās sarunās.

Kopējie atklājumi detalizētāk ir apskatīti tālāk.

Biežākās homofobisku izteikumu kategorijas

Biežāk sastopamās politiķu homofobisko izteikumu kategorijas (sākot no biežākajām) veiktās analīzes perioda ietvaros ir šādas:

1. Manipulēšana ar faktiem, dezinformācija (TK 18)
2. Morāle (TK 7)
3. Savvērestības teorijas (TK 10)
4. Slimība (TK 9)
5. Kristietība (TK 6)

Nacionālisms ir 8.vietā, norādot uz priekšlaicīgu secinājumu, ka visredzamākā (vai enerģiskākā) izslēgšanas loģika ir balstīta uz tādiem virs un apakš nacionāliem ietvariem kā kristietība un ģimene. Tomēr nacionālisms parādās kā pieņemams daudzos citos argumentos. Saistības noteikšanai starp nacionālismu un citām tematiskajām kategorijām būs nepieciešama papildus analīze.

Tendenču noteikšana

Apskatā ir pamanītas dažas tendences. Piemēram, ir acīmredzami, ka lielākai daļai politiķu, kas izsaka pret gejiem un lesbietēm vērstus argumentus, ir ļoti **konkrēta izpratne par demokrātijas dabu un publisko telpu** Latvijā, proti, ka tā ir “normas” (saskaņā ar viņu definīciju) īpašums, līdz ar to minoritāšu grupām ir jāprasa atļauja parādīties publiskā telpā. No šāda skatu punkta publiskā telpa nav neitrāla un tajā nav vietas dažādībai, drīzāk tas ir uzbrukums latviešiem, kristiešiem un heteroseksuālajai sabiedrības daļai. Līdz ar to geju un lesbiešu parādīšanās publiskajā telpā tiek vairāk interpretēta kā tiešs uzbrukums “normai”, nevis kā tiesības uz klātbūtni demokrātiskā vidē.

Šāda publiskās telpas izpratne bieži vien ir saistīta ar konkrētu **(ne)izpratni par demokrātiju** kā tikai vairākuma varu, nesaredzot nepieciešamību ņemt vērā minoritāšu

tiesības. Piemēri šai apzināti nepareizai interpretācijai atrasti tālāk minētajā tekstā.

Ir daudz sarežģītāk identificēt un uzskaitīt “klusumu” nekā iedalīt kategorijās runu. Tomēr klusēšana ir spēlējusi nozīmīgu lomu iezīmējot diskusijas attiecībā uz homofobiskiem izteikumiem Latvijā. Iespējams, pašu lielāko vilšanos izraisījis Latvijas Valsts prezidentes Vairas Viķes-Freibergas bezdarbība 2005.gadā, uzturot klusēšanu kā līdzdalību tolaik notikušajās debatēs.

Pozitīvi izteikumi

Protams, ne visi izteikumi, ko politiķi pauduši par LGBT kopieni, ir negatīvi. Pielikumus ietver arī pozitīvus apgalvojumus.

Pozitīvi izteikumi ir nākuši šādiem politiķiem: Artis Pabriks, Ārlietu ministrs, Tautas partijas biedrs; Ingrīda Circene, bijusī Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja, Jaunā laika biedre, tagad – Saeimas deputāte, vairāki pārstāvji no dažādām politiskajām partijām, izņemot Latvijas Pirmo partiju.

Ingrīda Circene (JL) Saeimā izteica vienu no spēcīgākajiem un pozitīvākajiem apgalvojumiem Saeimā. 2006.gada 21.septembra Saeimas debatēs saistībā ar grozījumiem Darba likumā, I. Circene teica šādi:

“Kas notiek augstākajā valsts varas pārstāvniecības orgānā - Saeimā? Diemžēl augstākā likumdevēja -Saeimas -pārstāvji demonstrē komunistiskā režīma vistiešākās idejas: jebkurš, kas ir savādāks, ir jāsoda. Jebkurš. Kādi būs priekšlikumi? Vai ierikosim atkal koncentrācijas nometnes, gatavosim vagonus izsūtījumiem vai darīsim kaut ko citu?”

Naida un liekulības slēpšana zem kristīgo vērtību vairoga -tas ir vienkārši nožēlojami. Katrs Latvijas iedzīvotājs ir pelnījis valsts aizstāvību, it sevišķi mazākuma uzskatu pārstāvji. Vairākums vienmēr ir pratis sevi aizstāvēt.”

To pašu debašu laikā 2006.gada 21.septembrī saistībā ar grozījumiem Darba likumā Saeimas deputāts Boriss Cilēvičs (“Saskaņas centrs”), atbildot uz Jāņa Šmita (tagad – Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja) Bībeles Leviticus piesaukšanu, izteicās šādi:

“Man šķiet, ka faktiski mūsu demokrātiju apdraud divas galvenās briesmas: populisms un klerikālisms. Un šī diskusija ļoti uzskatāmi parāda, ka tas klerikālisms kļūst arvien bīstamāks. Jo Šmita kunga uzstāšanās... es negribētu komentēt, bet, ja tā runā likumdevējs šeit, no Saeimas tribīnes, tad man tas jāinterpretē kā aicinājums noteikt nāves sodu, kā jūs citējāt. Jūs esat likumdevējs, un, ja jūs tā sakāt, tad jums būtu jābūt konsekventam un jāsigatavo attiecīgs likumprojekts. Bet, ja tas ir bla-bla-bla, tad, piedodiet, nu... nevajadzētu sajaukt Saeimas tribīni ar baznīcas kanceli.”

Veicot matemātiskus aprēķinus datubāzē pieejamajam kopsavilkumam, redzams, ka ir vērojams politiķu pozitīvo izteikumu skaita pieaugums 2006. gadā, taču tas nenotiek Saeimas debatēs. Pozitīvi izteikumi Saeimā 2006. gadā ir bijuši tikai dažādi:

	TK 1	TK 2	TK 3
2005. g. Saeima	1		
2005. g. Prese u.c.	4	3	8
2006. g. Saeima	3	6	3
2006. g. Prese u.c.	27	17	17
KOPĀ	35	26	28

Tas kontrastē ar neiecietības kategorijām, kas neparāda pozitīvas vai negatīvas tendences – politiķu neiecietīgo izteikumu piemēri paliek tādi paši gan 2005., gan arī 2006. gadā.

Latvijas Pirmā partija

Latvijas Pirmās partijas biedri ir viens no pamatavotiem politiķu homofobiskiem izteikumiem. Viens no galvenajiem aktīvistiem pret gejiem un lesbietēm ir LPP biedrs Jānis Šmits, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs. LPP pārstāvošie deputāti Andrejs Naglis un Dainis Turlais arī nodrošina ievērojamu skaitu homofobisku apgalvojumu.

Šīs analīzes mērķis nav atrast kopsakarību starp LPP un dažādu kristīgo konfesiju un sektu homofobiskiem izteikumiem, tomēr saiknei jābūt lielākai kā vienkārši sakritībai⁹.

Saskaņā ar datubāzes pārskatu, LPP pārstāvji ir atbildīgi par lielāko daļu homofobisko izteikumu, ko Latvijā veikuši politiķi saistībā ar šīm kategorijām:

- Procedurālisms diskriminācijas atbalstam (TK 4);
- Nacionālisms (TK 5);
- Kristietība (TK 6);
- Morāle (TK 7);
- Ārzemju izlaidība (TK 8);
- Savvērestības teorijas (TK 10);
- Demogrāfiskā krīze (TK 11);
- Neizpratne vai apzināti nepareiza skaidri zināmu terminu lietošana (TK 17);
- Diskriminācijas noliegums (TK19).

Visbiežāk lietotās LPP deputātu homofobisko izteikumu kategorijas bija: kristietība, morāle un demogrāfiskā krīze.

Tagadējā Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja Jāņa Šmita homofobiskie izteikumi ir bijuši tik bieži un ir skāruši tik daudz un dažādas tematiskās kategorijas, ka ir grūti un, iespējams, arī bezjēdzīgi veikt detalizētu viņa apgalvojumu analīzi. J. Šmita apgalvojumu piemēri caurvijas visam šim ziņojumam.

⁹ Šajā analīzē lietotā metodoloģija var tikt attiecināta uz reliģisko līderu izteikumiem Latvijā.

Saskaņā ar apkopoto citātu datubāzi, pat LPP augstajā klātbūtnes īpatsvarā J. Šmits ir atbildīgs par gandrīz pusi vai pat vairāk no visa tālāk minētā¹⁰:

	J.ŠMITA IZTEIKUMU ĪPATSVARŠ (%) NO VISIEM LPP IZTEIKUMIEM
Slimība (TK 9)	46%
Sazvērestības teorijas (TK 10)	51%
Aicinājums diskriminēt (TK 16)	50%
Manipulācija ar faktiem un meli (TK 18)	43%
Diskriminācijas noliegums (TK 19)	71%

Interesanti, ka visā analīzes periodā J.Šmits lielākoties ir iemanījies izvairīties paust cietsirdīgus apgalvojumus saistībā ar kūdīšanu uz vardarbību (15) vai aicinājumu diskriminēt (16) – ja vien neskaita viņa citātus no Bībeles, atbalstot nāvessodu par homoseksualitāti.

Citi politiķi

Daži no vadošajiem politiķiem, kas nospēlēja vilšanos izraisīšu lomu 2005.gadā, tomēr nodemonstrēja lielāku izpratni par situācijas trauslumu 2006.gadā un sāka iztīrīt homofobisko situāciju Latvijā. Šo cilvēku vidū bija arī Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga un Ministru prezidents Aigars Kalvītis.

Tajā pat laikā Saeima un sabiedrība no noteikta skaita Saeimas deputātu puses tika pakļauta skaļām frāzēm, kā aprakstīts tālāk.

Latvijas Valsts prezidente Vaira Vīķe-Freiberga

Latvijas Valsts prezidentes Vairas Vīķes-Freibergas (agrāk – psiholoģijas profesore Monreālas Universitātē Kanādā) dokumentētie izteikumi 2005. gadā bija vilšanās no tā viedokļa, ka ļoti mazā mērā publiski un skaidri notika iestāšanās par LGBT cilvēku tiesībām un cieņu Latvijā. Šis bija periods, kad veidojās publisko diskusiju struktūra Latvijā, un prezidentes iespējamā morālā autoritāte nospēlēja mazu vai pat nekādu lomu saistībā ar palīdzību loģisku parametru veidošanā šīm diskusijām. Viņa pārtrauca klusēt par neiecietīgiem izteikumiem un LGBT kopienas tiesībām un beidzot ierunājās, dažos gadījumos pat ļoti noteikti, tikai 2006. gadā. Un arī tad, 2006. gadā V. Vīķes-Freibergas publiskie izteikumi saistībā ar LGBT cilvēkiem bija tikai reakcija uz pagājušiem notikumiem. Izteiktās frāzes un valoda bija vispārēja, līdz ar to ļoti reti skaidri tika pieminēti tādi vārdi kā “gejs”, “lesbiete” vai “homoseksuāls”. Neskatoties uz to, viņas izteikumi, atbalstot LGBT cilvēku pašcieņu un tiesības, kā arī viņas līdzdalība, lai arī zemā līmenī Latvijas publiskajās diskusijās, kļuva aizvien biežākas 2006. gadā, kā tas redzams *1. pielikumā* esošajā datubāzē un ša ziņojuma piemēros.

¹⁰ Ir iespējams izveidot līdzīgas tabulas citām partijām un politiķiem, izmantojot datubāzi, kas pieejama *1. pielikumā*. Tomēr, ņemot vērā, ka nav iespējams ierakstīt visus izteikumus, šie secinājumi ir indikatīvi un var kalpot kā pamats turpmākām diskusijām.

Ministru prezidents Aigars Kalvītis

Ši Ziņojuma veikšanas periodā¹¹ LR Ministru prezidenta Aigara Kalviša dokumentētie izteikumi ir negaidīti pārsteiguši ar viņa izpratnes trūkumu par atsevišķiem pamatprincipiem. Daži citāti rosina jautājumu par viņa izpratni par demokrātiskas sabiedrības principiem, kas balstīti uz likumdošanu un indivīda lomu sabiedrībā, it īpaši – par minoritāšu tiesību aizsardzību un valsts nošķiršanu no baznīcas. Tas ir balstīts uz tādiem A. Kalviša izteikumiem: “Latvija ir valsts, kas balstīta uz kristiešu vērtībām” un “Mēs nevaram reklamēt lielākai sabiedrības daļai nepieņemamas lietas”¹². A. Kalviša izteikumi pirms pirmā praida 2005. gadā bija arī iemesls Rīgas Domes izpilddirektora Ērika Škapara (JL) bailēm no sākotnējās atļaujas izsniegšanas praida rīkošanai.

Ar laiku viņa pozīcija kļuva iecietīgāka attiecībā pret atšķirīgām nostādnēm, kā tas redzams *1. pielikuma* piemēros.

Citi politiķi

Dažu neatkarīgo Saeimas deputātu izteikumi bija pilnībā ārpus pieņemamiem cieņpilnu diskusiju standartiem. To vidū bija Ināra Ostrovska, Aleksandrs Kiršteins, Pēteris Tabūns (TB/LNNK), Leopolds Ozoliņš (ZZS). Pirmie divi vairs nav piederīgi kādai no Saeimā pārstāvētām partijām, lai arī I. Ostrovska tika ievēlēta no JL kandidātu saraksta un A. Kiršteins tika ievēlēts no TP kandidātu saraksta, un viņš arī kļuva par Saeimas Ārlietu komisijas priekšsēdētāju. L. Ozoliņš ir arī 9. Saeimā un uzticīgi palicis ZZS rindās, bet P. Tabūns ir TB/LNNK deputāts. Pat ja šie cilvēki pauž ekstrēmus uzskatus, ir svarīgi ņemt vērā, līdz kādai pakāpei viņi Latvijā palīdz veidot parametrus publiskām debatēm. Viņu citāti atrodami *1. pielikuma* piemēros.

TEMATISKĀS KATEGORIJAS

Tematiskās kategorijas tika identificētas pēc iepriekšējās analīzes un politiķu citātu piemēru kategoriju izstrādes. Latvijas kontekstā iepriekš minētais ir sevi pierādījis par lietderīgu instrumentu, jo adekvāti atspoguļo plašo pret LGBT vērsto politisko izteikumu vairākumu¹³. Sava veida subjektīvs novērtējums bija nepieciešams klasifikācijas veikšanas procesā, tomēr pamatā piemēri un tendences ir skaidri. Galvenā skaidrība ir par to, ka politiķu izteikumi ir iedalāmi definējamās kategorijās, tās var tikt novērotas, un politiķiem ir jānes atbildība par viņu vārdiem, kas aicina uz neiecietību, naidu un pat vardarbību.

¹¹ A. Kalvītis ir LR Ministru prezidents visā pārskata veidošanas periodā un tika atkal ievēlēts par Ministru prezidentu pēc Saeimas vēlēšanām un pēc jaunās valdības apstiprināšanas 2006. gada rudenī.

¹² Kā citēts laikrakstā “Latvijas Avīze” (21.07.2005., 7. lpp). Sk. citātu piemēros tālāk tekstā un *1. pielikuma* datbāzē.

¹³ Detalizētas analīzes laikā dažus citātus bija sarežģīti iedalīt kategorijā saskaņā ar izvēlēto tematisko kategoriju sistēmu. Lielākoties tie bija pozitīvi apgalvojumi vai izteikumi, kas saistīti ar attīstību Latvijā.

Šī sadaļa iepazīstina ar politiku homofobisko izteikumu tematiskajām kategorijām Latvijā. Katra kategorija ietver šādu informāciju:

- Tematiskās kategorijas īss raksturojums
- Tā biežums politiku izteikumos
- Piemēri (tabulā, ietverot informāciju par runātāju, avotu un atsaucēm uz citām tematiskajām kategorijām, kur attiecināmi)

Šis ziņojums noslēdzas ar sadaļu “Secinājumi un jautājumi apsvēršanai”, kur tiek iezīmēti svarīgi jautājumi saistībā ar atklājumiem tematiskajās kategorijās.

Tematiskās kategorijas sākas ar trīs relatīvi pozitīvām vai atbalstošām kategorijām, kam seko vairākas negatīvas kategorijas.

1. CILVĒKTIESĪBAS, EIROPAS VĒRTĪBAS

Daži Latvijas politiķi, aizsargājot LGBT cilvēku tiesības, ir piesaukuši vispārējās cilvēktiesības un/vai Eiropas vērtības, lai kritizētu geju un lesbiešu ārstēšanas piedāvājumu Latvijā. Kopš izskatās, ka terminam “cilvēktiesības” Latvijā tiek piedēvētas dažādas nozīmes, šeit ir interesanti aplūkot piemērus ar pozitīvām atsauksmēm uz Eiropas vērtībām saistībā ar apgalvojumiem, kas pozicionē Eiropu kā izvirtību veicinošu avotu pagrimumam (sk. 8. tematisko kategoriju).

LIETOJUMA BIEŽUMS

Pozitīvo tematisko kategoriju vidū šī ir viena no visbiežāk sastopamajām, ko min atbalstu paudošie politiķi. Līdzīgi pārējām divām pozitīvajām kategorijām, to politiķi ir izmantojuši daudz biežāk plašsaziņas līdzekļos un publiskās diskusijās 2006. gadā. Tomēr termini “cilvēktiesības” vai “Eiropas vērtības” saistībā ar LGBT cilvēkiem Saeimā dzirdēti reti.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ingrīda Circene, Saeimas deputāte (JL)	<i>“Cilvēka tiesības nav saistāmas ar diskrimināciju, neiecietību, ļaunu un naidu.”</i>	Saeimas plenārsēde par grozījumiem Darba likumā. <i>Oficiāla Saeimas stenogramma</i>
Aigars Kalvītis, LR Ministru prezidents (TP)	<i>“Katram politiķim ir skaidrs, ka cilvēktiesības ir jāievēro un cilvēkus nevar šķirot pēc kādām pazīmēm.”</i>	Intervija Latvijas Radio, 12.06.06. <i>“Diena”, 20.06.06., 1. lpp.</i>

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Artis Pabriks, LR Ārlietu ministrs (TP)	<i>„Minoritāšu tiesību nodrošināšana ir viens no demokrātiskas valsts pamatprincipiem, un mūsu interesēs ir nepieļaut līdzīgas situācijas atkārtosanos nākotnē”</i>	Citāts laikrakstā “Час”, 31.06.06.
Vaira Viķe-Freiberga, Latvijas Valsts prezidente	<i>“Homoseksuālisms nav noziegums, cilvēkiem ir tiesības atklāti paust savu viedokli. Bet valstij ir pienākums aizsargāt savus pilsoņus no agresijas. Pēc pievienošanās Eiropas Savienībai Latvija pieņēma arī Eiropas Savienības vērtības. Pie tām pieder arī iecietībā pret seksuālajām minoritātēm.”</i>	Citāts no intervijas Austrijas laikrakstam “Die Presse” “Час”, 28.07.06., “Вестни Сегодня”, 28.07.06.
Dagnija Staķe, LR Labklājības ministre (ZZS)	<i>“Mēs sabiedrībā neesam pietiekami runājuši par homoseksualitātes problēmu, neesam to pietiekami skaidrojuši. Mēs vārda brīvību cenšamies noslēpt ar represīvām metodēm, kas ir galējais solis”</i>	Portāla Politika. Iv rīkotā diskusija “Seksuālo minoritāšu tiesības Latvijā: sapnis vai realitāte?”, 20.07.06. <i>Ieraksts no diskusijas</i>

2. PROTESTS PRET NEPIEŅEMAMIEM IZTEIKUMIEM

Šī pozitīvā tematiskā kategorija iezīmē politiķu protestu pret citu politiķu nepieņemamām runām (piemēram, neadekvātām debatēm vai aicinājumiem uz naudu) bez fundamentāla izaicinājuma tekstā. Tādējādi tas ne vienmēr ir pozitīvs geju/lesbiešu novērtējums vai apgalvojums to atbalstam.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Tāpat kā pārējās divas pozitīvās tematiskās kategorijas, šo politiķi lietojuši biežāk plašsaziņas līdzekļos un publiskās diskusijās 2006. gadā. Tā ir reti lietota Saeimā.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Vaira Viķe-Freiberga, Latvijas Valsts prezidente	<i>“Katra publiskā izteiciena autoram par to ir jābūt atbildīgam.”</i>	Preses konference lidostā, 25.06.06. “Телеграф”, 22.06.2006

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ainars Latkovskis, LR Īpašo uzdevumu ministrs sabiedrības integrācijas lietās (JL)	<i>“Ja būs incidenti, par to būs atbildīga LPP, kas savos politiskajos mērķos uzkurināja kampaņu. Nevienam netiek prasīts atbalstīt gejus un lesbietes, bet jābūt neitrālai attieksmei.”</i>	Citāts laikrakstā “Diena”, 22.07.05., 3. lpp.
Ingrīda Circene, Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja (JL)	<i>“...ir nozēlojami klausīties, ka kristīgi cilvēki pauž kļaju naidu, agresiju un neiecietību pret saviem līdzcilvēkiem, kur vārdos tiek sludināts pilnīgi pretējais – mīlēsīm savus tuvākos.”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. <i>Oficiāla Saeimas stenogramma</i>
Aigars Kalvītis, LR Ministru prezidents (TP)	<i>“Tāda neiecietība, kā ceturtdien parlamentā, Latvijā līdz šim nav bijusi novērota,” – pasvītroja premjers. Viņam labāk patīktu, ja deputāti risinātu jautājumus, kas ir viņu tiešā atbildībā tā vietā, lai „nodarbotos ar nepiedienīgu izteicienu izmantošanu un apsūkāšanos parlamentā, veicinot neiecietību sabiedrībā”.</i>	Latvijas Radio, 12.06.06. “Чак”, 20.06.06.
Artis Pabriks, LR Ārlietu ministrs (TP)	Brīvība izpaust viedokļus nenozīmē, ka ir jātraucē citiem izpaust savu viedokli, - uzskata Pabriks. Viņam ir „sāpīgi un kauns par to, kas notiek Rīgā”. Latvijas galvaspilsētā “situācija šodien, 21. gadsimtā, ir tāda pati, kā Rietumeiropā 17. gadsimtā. Un tas neglaimo mums visiem”.	Citāts laikrakstā “Чак”, 28.07.06.

3. JURIDISKS/PROCESUĀLS IEBILDUMS PRET DISKRIMINĒJOŠO LIKUMPROJEKTU/LĒMUMU

Šī tematiskā kategorija norāda uz runu, kurā politiķi lieto likumiskus vai juridiskus argumentus, lai būtībā atbalstītu geju vai lesbiešu tiesības saistībā ar diskriminējošiem nosacījumiem. Dažos gadījumos emocionāls viedoklis ir iztrūkstošs un tā vietā politiķi izsaka atbalstu, piesaucot likumiskās tiesības. Lai kā, tomēr ir gadījumi, kur “juridiskie” argumenti ir savīti ar emocionālajiem, kā tas redzams tālāk minētajos piemēros.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Tāpat kā pārējās divas pozitīvās tematiskās kategorijas, šo politiķi lietojuši biežāk plašsaziņas līdzekļos un publiskās diskusijās 2006. gadā. Tā ir reti sastopama Saeimā.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ingrīda Circene, Saeimas deputāte (JL)	<i>“Valdošās koalīcijas histēriskā homofobija un liekulība cilvēktiesību un kristīgo vērtību tulkošanā novedīs pie tā, ka miljoniem latu nodokļu maksātāju naudas netiks novirzīti pensijām, bērnu pabalstiem vai citu sociālo problēmu risināšanai, bet gan šo politiķu ambīciju vārdā pārskaitīti soda naudās pēc zaudētām starptautiskām tiesu prāvām”,</i> uzskata Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja Ingrīda Circene.	JL tīmekļvietne, 06.07.06.
Ilze Viņķele, partijas pārstāve (TB/LNNK)	<i>“Man šķiet nepieņemami iemesli, kas kalpojuši par pamatu gājiena aizliegšanai. Šī nav pirmā reize, kad Rīgas dome, aizbildinoties ar nespēju nodrošināt kārtību un neminot neko vairāk, ierobežo cilvēku tiesības uz pulcēšanos. Par ļoti bīstamu tendenci uzskatu policijas iesaistīšanos politikā. Likums par policiju saka, ka policija aizsargā personas neatkarīgi no to pilsonības, sociālā, mantiskā stāvokļa, prasmes un nacionālās piederības, dzimuma un vecuma, izglītības un valodas, attieksmes un pārliecības.”</i>	Portāla <i>Politika.lv</i> rīkotā diskusija “Seksuālo minoritāšu tiesības Latvijā: sapnis vai realitāte?”, 20.07.06. <i>www.politika.lv, diskusijas stenogramma</i>

4. JURIDISKS/PROCESUĀLS ATBALSTS DISKRIMINĒJOŠAM LIKUMPROJEKTAM/LĒMUMAM

Šī negatīvā tematiskā kategorija ir līdzīga iepriekšējai tematiskajai kategorijai (kura ir pozitīva), taču tā atsaucas uz politiķu apgalvojumiem, kas pauž likumiskus argumentus pret geju un lesbiešu tiesību aizsardzību, tajā pat laikā izsakot atbalstu diskriminējošam likumam vai lēmumam. Datubāzē ir atrodams interesants ieraksts, kur pašreizējais LR Īpašu uzdevumu ministrs sabiedrības integrācijas lietās Oskars Kastēns (LPP) izmantojis likumisko argumentu, lai atbalstītu paša pārstāvētās partijas nostāju, kas vērsta pret gejiem un lesbietēm.

LIETOJUMA BIEŽUMS

No visām negatīvajām tematiskajām kategorijām šī ir lietota salīdzinoši reti. Ir vērojama neliela tās pielietojuma samazināšanās 2006.gadā.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Andrejs Naglis, Saeimas deputāts (LPP)	<i>“Mūsu latviešu tautai ir labs teiciens, ka ar vienu darvas pilienu var sabojāt veselu medus podu. Šo teicienu var arī attiecināt uz Civillikumu un Darba likumu. Darba likuma 7.panta otrajā daļā un 29.panta devītajā daļā tiek ieviests papildinājums - varētu teikt, ciniski, bezkaunīgi un uzbāzīgi tiek uzspiesta tādas normas iestrāde kā “seksuālās orientācija”.”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Oficiāla Saeimas stenogramma
Arvīds Ulme, Saeimas deputāts (ZZS)	<i>“Ja jau patiešām ir sacēlies tāds trācis ap šo lietu, varbūt ka tomēr esošā situācija, kad nebija šī esošā... spēkā esošā redakcija, nav sagādājusi nekādas problēmas – ne cilvēktiesībām, ne reliģisko organizāciju, ja... Bija normāli... normāla likumdošana par darbu, kurā skaidri teikts, ka bez jebkādiem tiešiem vai netiešiem... diskriminācijas, aizliegumiem. Tā ka viss jau ir pateikts.”</i>	Komentārs laikrakstā “Latvijas Avīze”, 03.08.06.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	Uz jautājumu, kādēļ viņš piedāvāja izvītrot no saraksta seksuālo orientāciju, Šmits atbildēja, ka jebkāda veida diskriminācija ir aizliegta Darba likuma 7. pantā, kā arī Satversmes 91. pantā, tādēļ nav nepieciešams uz to likt akcentu (4). Bez tam, pēc deputāta domām, ievadot terminu „seksuālā orientācija” var rasties problēmas ar tā noteikšanu. <i>“Jo seksuālā orientācija – tie nav tikai heteroseksuāli un homoseksuālisti. Tās ir arī visādas seksuālās pataloģijas (9, 17, 18),”</i> paskaidro Šmits.	Citāts laikrakstā “Телеграф”, 21.06.06.

5. NACIONĀLISMS

Viena no negatīvajām tematiskajām kategorijām, kas vērstas pret LGBT cilvēkiem, ir izteikumi, kas piesauc nacionālismu, valstiskumu un “latvietību”. No dažu nacionālistu puses argumenti tiek pamatoti ar etnisko latviešu izpratni par nāciju (un valsti) un ar mērķi pasargāt tās viendabīgumu un integritāti, izslēdzot vai pakļaujot gejus un lesbietes.

Taču ir gadījumi, kur "latvietība" nav uzsvērtā pati par sevi, bet biežāk ir uzsvars uz valstiskuma principiem. Tie var būt pūliņi sniegt vēstījumu etniskajām minoritātēm ar mērķi saliedēt tos pret citu minoritāti – lesbietēm un gejiem. Šādos gadījumos runātāji meklē papildu argumentus un tādejādi piesauc vīrs un apakšnacionālas identifikācijas, kā, piemēram, kristietība un "ģimene".

Pamata pieņēmums ir tāds, ka homoseksualitāte un homoseksuāļi ir tiešs apdraudējums nācijas (cilvēku) eksistencei un valstij. Šī tematiskā kategorija kā tāda dažiem politiķiem ir cieši saistīta ar TK6 (kristietība), TK 7 (morāle), TK 8 (ārzejmu izlaidība) un TK11 (demogrāfiskā krīze)¹⁴.

Dažkārt homofobisko izteikumu kontekstā nacionālisms tiek pausts caur kristietību, t.i. "mēs esam uz kristīgām vērtībām balstīta valsts" (LR Ministru prezidents Aigars Kalvītis). Šādos gadījumos nācija tiek definēta caur kristietību vairāk kā no etniskā viedokļa.

LIETOJUMA BIEŽUMS

No sastopamības viedokļa, nacionālisma/valstiskuma piesaukšana atrodas pa vidu, salīdzinot ar citām negatīvajām tematiskajām kategorijām. Fakts, ka tā nav viena no pašām populārākajām tematiskajām kategorijām, ir kas līdzīgs pārsteigumam, tomēr tālāk piedāvātajos apsvērumos tas var parādīties slēptā formā citu kategoriju ietvaros.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Inese Šlesere, Saeimas deputāte (LPP)	<i>"Viendzimuma laulību pārstāvju aizstāvji savukārt uzmanības centrā cenšas izvirzīt jautājumu par pieaugušu personu vienādām tiesībām, atstādami novārtā bērnu tiesības un līdz ar to arī valsts intereses (5; 7). Stipra, tradicionāla ģimene ir valsts vislielākā vērtība (5; 7). Un, tikai stiprinot un aizsargājot to, mēs varam pārvarēt demogrāfisko krīzi un novērst Latvijai draudošo demogrāfisko katastrofu."</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Oficiāla Saeimas stenogramma
Pēteris Tabūns, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	<i>"Mēs latvieši esam pratuši dzīvot pēc saviem normāliem atzītiem morāles principiem un šādu patoloģiju nevajadzētu likumā ierakstīt.(5, 7, 9) Mēs jau gana esam tālu ielaiduši, ja tā varētu apzīmēt šo uti, kažokā (14)."</i>	Saeimas plenārsēde, 31.5.06 Oficiāla Saeimas stenogramma

¹⁴ Piemēram, sk. Saeimas deputātes Ineses Šleseres (LPP) izteikumus tālāk. Ir pieejami arī interesanti videoieraksti tīmekļvietnē www.youtube.com, kur Jānis Šmits, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs vada "No Pride" demonstrantu sapulci, dziedot Latvijas Valsts himnu "Dievs, svētī Latviju!", vienlaikus manipulējot ar reliģiju un nacionālismu/valstiskumu, kamēr viss pasākums notiek krievu valodā: http://www.youtube.com/watch?v=zJJ_pTmP-QQ.

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ināra Ostrovska, Saeimas deputāte (Bez partejiskās piederības, ievēlta Saeimā no JL saraksta)	<i>“Jebkurš var iet kopā ar sociālistiem, komunistiem, Briseli, Kremli, ANO, homoseksuālistiem, Sorosu, ārzemniekiem un atbalstīt to vērtības. Es izvēlos Latviju, Latgali, kristīgo ticību, mūsu tradīcijas un morāli(5, 6, 7).”</i>	Viedoklis laikrakstā “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 20.07.06., 2. lpp.

6. KRISTĪTĪBA

Šie argumenti sevī ietver reliģiju, jo īpaši – kristietību, lai pamatotu geju un lesbiešu izslēgšanu no tikumiskas sabiedrības. Tikumiskā sabiedrība bieži vien tiek salīdzināta ar nāciju, tādejādi attēlojot nāciju ne tikai kā latviešus, bet arī kā kristiešus.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi, baznīca formāli ir atdalīta no valsts. Tomēr pēdējos gados līdz ar pret gejiem un lesbietēm vērsto reliģisko fundamentālismu un aktīvu “tradicionālo” vērtību atbalstīšanu no Evaņģēliski luteriskās un Romas katoļu baznīcas puses, abas šīs līnijas (valsts un baznīca) ir izplūdušas. Tādu politisko partiju kā LPP stratēģija arī ir saistīta ar šīm tendencēm. Un tās nav tikai atsevišķas partijas vai kristiešu grupas, kas pastāv uz viņu interpretāciju par kristietību, lai ietekmētu politisko diskursu Latvijā. Ministru prezidents ir atsaucies uz “valsti, kas balstīta uz kristīgām vērtībām”¹⁵.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Atsaukšanās ar kristietību vai kristīgām vērtībām ir viena no populārākajām tematiskajām kategorijām, ko izmantojuši politiķi, kas kultivē negatīvu viedokli. Nepārsteidz tas, LPP deputāti ir tie, kas visbiežāk izmantojuši pret gejiem un lesbietēm vērstos izteikumus “kristīgās” tematiskās kategorijas ietvaros.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Aigars Kalvītis, LR Ministru prezidents (TP)	<i>“Mēs esam uz kristīgām vērtībām balstīta valsts, un mēs nevaram reklamēt, teiksim, lielai sabiedrības daļai nepieņemamas lietas (6, 7, 10, 17).”</i>	Citāts laikrakstā “Latvijas Avīze”, 21.07.05., 7. lpp.

¹⁵ Skat. piemēru tabulā. Līdzīgs apgalvojums iekļauts A.Kalviša vēstulē organizācijai Human Rights Watch (2006.gada 76.augusts).

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKĀJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"Dievs pasarg' Latviju no sodomisma un nešķīstības grēka!"	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Oficiāla Saeimas stenogramma
Naglis Andrejs, Saeimas deputāts (LPP)	"To var paveikt tikai visas baznīcas Latvijā, apvienojoties. Jāatzīst, ka valdībā ir cilvēki, kuri nav pret „Rīgas Praidu 2006” rīkošanu. Viņi vienkārši vēlas pārcelt šo gājieni uz citu vietu, tālāk prom no Rīgas centra. Bet mūsu Pirmās partijas frakcija un es pats kā katolis kategoriski sakām nē jebkādiem tādiem pasākumiem. Nedrīkst pieļaut jebkādu homoseksuālistu rīcību Latvijā (13). Pagājušajā gadā viņi lūdza atļauju rīkot praidi, bet šogad viņi jau pieprasa un uzstāj. Liels paldies baznīcai Jaunā paaudze par to, ka viņi ir pirmie, kas runā par šo problēmu un aktīvi cīnās ar šo vīrusu (9, 14). Bet galvenais ir tas, visas mūsu valsts kristīgās konfesijas ir pret to. Dievs ir ar mums, un mēs uzvarēsim (6)!"	"Jaunās paaudzes" konferencē www.baznica.info , 16.07.06.
Dainis Turlais, Saeimas deputāts, Latvijas delegācijas pārstāvis Eiropas Drošības un sadarbības organizācijā – EDSO (LPP)	"No sevis varu pateikt, kā politiķis un kā ticīgs cilvēks esmu pārliecināts, ka cilvēkiem uz zemes ir jādzīvo pēc Dieva noteikumiem. Homoseksuālisms ir ārpus Dieva noteikumiem (6). Un katra kristieša pienākums ir ar to cīnīties, aizstāvēt savus principus. Vislielākā problēma ir atmodināt kristietības garu cilvēkos tikpat lielā mērā, kā tad, kad mēs atmodāmies no komunisma. Esmu pārliecināts, ka pārvarot garīgo stagnāciju šajā sabiedrībā, mēs spēsim pārvarēt visu to, kas ir pret Dieva noteikumiem. Tai skaitā arī homoseksuālismu. Baznīcai "Jaunā paaudze" nedrīkst apstāties, tai ir jācīnās vēl aktīvāk pret homoseksuālismu (15, 16). Un tad mēs tiešām uzvarēsim!"	"Jaunās paaudzes" konferencē www.baznica.info , 16.07.06.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"Mēs esam kristieši, un mums homoseksuālisms nav pieņemams (6)."	Citāts laikrakstā "Час", 19.07.06.

7. TIKUMĪBA

Šie argumenti lielākoties piesauc ģimenes vērtības un bieži vien nenoteiktu tikumību (kā pretēju, piemēram, reliģiskajai tikumībai), lai pamatotu geju un lesbiešu izslēgšanu un/vai pakļaušanu. Dažkārt atsauce ir arī uz “nacionālo tikumību,” kas sasaista šos argumentus ar citām homofobisko izteikumu tematiskajām kategorijām.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Šī ir otra visbiežāk pret LGBT cilvēkiem lietotā kategorija. Tā ir ļoti populāra arī LPP deputātu vidū.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU I. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKĀJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Nebūs ģimenes, nebūs pēcnācēju, nebūs nekā(7, 11). Pasaulē ir vairākas izpratnes par laulību – dažās valstīs ar laulību saprot dzīvošanu kopā. Un kas ir dzīvošana kopā – kopīgs ledusskapis, gulta? Vēl citur laulību saprot kā dzīvošanu kopā mīlestības dēļ – arī tas ir kaut kas vispārīgs. Bet mūsu izpratnē, kas balstās uz kristīgām vērtībām, laulība ir radīta kā vīriešu un sieviešu savienība un pēc tam bērnu radīšana(6, 7). Dievs, kad radīja cilvēkus, arī teica – augļojieties un vairojieties, un piepildiet zemi,” Neatkarīgajai sacīja J. Šmits.</i>	Citāts laikrakstā “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 21.12.05., 1. lpp.
Ainārs Baštiks, bijušais un tagadējais LR Bērnu un ģimenes lietu ministrs (LPP)	<i>Viņaprāt, “šāda gājiena pieļaušana, pirmkārt, apdraud bērnu tiesības, jo viņu uztvere un vērtību sistēma vēl tikai veidojas (7, 17). Otrkārt, apdraudētas ir ģimenes tiesības - tikai sievietes un vīrieša laulībā var rasties bērni. Latvija, kura izmirst, kur būtu jāuzsver ģimenes vērtības (7, 11), tādējādi tiek apkaunota (10).” Treškārt, publiska geju un lesbiešu parāde aizskar kristiešus – “jo nenormālība tiek sludināta par normālu parādību (6, 9).”</i>	Citāts laikrakstā “Rīgas Balss”, 20.07.05.

8. ĀRZEMJU IZLAIDĪBA

Šajos izteikumos runātāji apzīmē Latviju kā valsti, kura ir saglabājusi tradicionālās vērtības, kas rietumu valstīs jau ir zudušas. No šī skatu punkta liberālisms, ietverot arī geju un lesbiešu tiesību aizstāvēšanu, ir attēlots kā Rietumu izlaidība, ietverot ētisko pagrimumu un materiālismu, un tas ir uzspiests no ārpuses, konkrēti – no Eiropas.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Popularitātes ziņā tematiskā kategorija “Ārzemju izlaidība” atrodas pa vidu kā pret gejiem un lesbietēm vērstas runas veids.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU I. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Inta Feldmane, Saeimas deputāte (LPP)	<i>“Eiropas Savienība ir sekulārs veidojums, kas norobežojas no kristīgām vērtībām un baznīcas, kura ir šo garīgo vērtību sargātāja, glabātāja un nesēja tautā (6, 8, 18). Un tāpēc top tādi absurdi kritēriji, kam nav nekādas garīgas autoritātes tautā, jo tā savā ģenētiskajā atmiņā (18) gadsimtiem ilgi ir saglabājusi un iznesusi sava Radītāja cilvēkiem teiktos vārdus: “ugļojieties un vairojieties!””</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Mareks Segliņš, Saeimas deputāts, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs (TP)	<i>“Šobrīd, paldies Dievam, vēl Latvijā kā pati par sevi saprotama ir vīrieša un sievietes laulība (7). Bet vienā daļā Eiropas, kur, manuprāt, tas ir aiz tādas pārāk bagātas, pārsātinātas dzīves, tas ir saprotams savādāk un šķiet norma(8).”</i>	TV ziņu programma “LNT Ziņas”, 12.10.05.

9. SLIMĪBA

Šie argumenti apzīmē gejus un lesbietes kā slimus un ar novirzēm, arī piemērus vai vēstnešus dažādām “parafilijām,” piemēram, pedofilijai, zoofilijai un nekrofilijai. Kategoriju izveides un analīzes nolūkā atsaucies uz “zoofiliju”, “nekrofiliju” un “pedofiliju” arī ir iekļautas analizē, jo runātāji apzināti tās jauc. Runātāji dažkārt arī piesauc homoseksualitātes kā medicīniskā termina attīstības vēsturi, kas ilgi vien tikusi diskreditēta.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Šī ir viena no populārākajām tematiskajām kategorijām, ko Latvijas politiķi izmanto pret gejiem un lesbietēm. Interesanti, ka LPP šī nav viena no galvenajām izmantotajām kategorijām izteikumos, kas vērsti pret gejiem un lesbietēm.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ainars Šlesers, <i>de facto</i> partijas līderis (LPP)	“ <i>Rīgas pilsētas izpilddirektoram Ērikam Škaparam (JL) būtu jāuzņemas atbildība par “izvirtības parādes”(9) atļaušanu, tādēļ Latvijas Pirmā partija (LPP) jau pirmdien lems par neuzticības izteikšanu izpilddirektoram,” informēja LPP valdes priekšsēdētājs Ainars Šlesers.</i> ”	Citāts laikrakstā “ <i>Latvijas Avīze</i> ”, 23.07.05., 4. lpp.
Juris Lujāns, prominents partijas biedrs (LPP)	“Viņš kāpa tribīnē un, citējot Bibli, sniedza visai emocionālu paziņojumu. Tā būtība bija šāda: opozīcija vienkārši izmanto savas iespējas un mēģina radīt plaisu koalīcijā; LPP asi nosoda notikušo seksuālo minoritāšu gājienu, taču notikušo par nenotikušu vairs padarīt nevar; ja arī Ē. Škapars tiks gāzts no amata, situācija radikāli nemainīsies un “ <i>homoseksuālisti turpinās darīt nelietīgas, perversas un stulbas lietas</i> (7, 9)”	Citāts laikrakstā “ <i>Neatkarīgā Rīta Avīze</i> ”, 21.07.05., 2. lpp.
Sergejs Žuravļovs, Rīgas domes Deputāts (“Dzimtene”/TSP)	Savukārt Sergejs Žuravļovs (Dzimtene/LSP) satraucās, ka tagad arī “ <i>sātanisti, kanibāli, nekrofilu un zoofili</i> ” (9) prasīs iespēju maršēt kaut pie Brīvības pieminekļa (5).	Citāts laikrakstā “ <i>Neatkarīgā Rīta Avīze</i> ”, 21.07.05., 2. lpp.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	“ <i>Šīs dienas balsojums patiesībā ir ļoti būtisks un vēsturisks balsojums, kas var atvērt slūžas šiem pederastijas, lesbiānisma, pedofilijas, zoofilijas, nekrofilijas un citu patoloģiju legalizācijai nostiprināšanai likumdošanas līmenī</i> (9, 14).”	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. <i>Saeimas stenogramma</i>
Pēteris Tabūns, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	“ <i>Bērnu pasargāšana, par ko šeit jau bija runa, no šīs nenormālības. Un tie nav citādi domājošie, bet citādi – nenormāli orientētie. (9) Un, redziet, nopietni psihiski slimus ved uz Aptiekas ielu. Un žēl, ka nav izdomāta kaut kāda stacionāra iestāde, kurā arī šos cilvēkus derētu pārstēt drusciņ, tad viņi mums būtu krietni vien mazāk. (9, 13, 15) Bet nu tik tālu mēs neesam nonākuši, bet varbūt, ka nākotnē nonāksim.</i> ”	Saeimas plenārsēde, 31.5.06. <i>Saeimas stenogramma</i>

10. SAZVĒRESTĪBAS TEORIJA

Cits populārs pamatojums geju un lesbiešu izslēgšanai vai pakļaušanai ir tas, ka geji un lesbietes rīko propagandas kampaņu ar mērķi “homoseksualizēt” sabiedrību. No šī skatu punkta homoseksualitāte tiek pasniegta kā ideoloģija. Šie argumenti izkropļo cīņu par tiesībām, pārveidojot to par cīņu pēc varas, un atņem iespēju saprast, ka demokrātiskā sabiedriskā telpā var eksistēt dažādi līdzāspastāvēšanas veidi. Dažkārt šī tematiskā kategorija ir cieši saistīta ar 8. tematisko kategoriju “Rietumu izlaidība, ētikas trūkums, uzspiests no Eiropas”).

LIETOJUMA BIEŽUMS

Ideja par sazvērestības teoriju, kas izplatīta propagandas ceļā ar mērķi homoseksualizēt sabiedrību, ir trešā populārākā pret gejiem un lesbietēm vērsto izteikumu forma. Jānis Šmits, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs ir īpaši aktīvs šīs kategorijas izmantotājs, autors kopskaitā vairāk kā pusei LPP publisko izteikumu.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

Viens no satraucošākajiem piemēriem ir starp politiķiem un reliģiskajiem līderiem plaši izplatītais un lietotais “Geju manifesti”, kas rakstīts Amerikas Savienotajās Valstīs kā satīra. To 2006. gada 31.maija Saeimas plenārsēdē pilnībā nolasīja Jānis Šmits, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs, kad viņš vēl bija Saeimas deputāts. Viens no Latvijas politiķiem pat kļūdains apgalvoja, ka geju manifestu kā draudu nolasīja geji ASV Kongresā¹⁶.

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Leopolds Ozoliņš, Saeimas deputāts (ZZS)	<i>“Sabiedrības bailes un nevēlēšanās aktīvi aizstāvēt normālu dzīvesveidu, jo tas, lūk, neesot moderni, iedrošinājuši pederastus ne tikai savās guļamistabās urķēt vienam otra pakauļi, bet arī nekaunīgi un atklāti uzbāzties ar sava perversā dzīvesveida propagandu.”</i>	Saeimas deputāta paziņojums plašsaziņas līdzekļiem, 18.07.05.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Tieši tādēļ es ieteiktu katram deputātam, kurš balsos par homoseksuālisma legalizāciju, vairs neiet un nelikt ziedus pie Brīvības pieminekļa, jo ar savu balsojumu viņš būs līdzdalīgs tiem, kas savā laikā centās iznīcināt mūsu tautu (5, 11).”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma

¹⁶ Diskusija par veidu kā radikālie labējie spēki ASV manipulēja ar šo satīru, atrodams šeit: <http://rainbowallianceopenfaith.homestead.com/GayAgendaSwiftText.html>

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Dzintars Rasnačs, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	“... nu aicinu novērst to heterofobu pedokrātiju (18), kas šobrīd nāk Latvijas valstī (5).”	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. <i>Saeimas stenogramma</i>
Ainars Šlesers, Saeimas deputāts, de facto partijas līderis (LPP)	“Šodien, ņemot vērā seksuālo minoritāšu paaugstināto aktivitāti, es teiktu, ka situācija ir bīstama (10). Visai sabiedrībai cenšas ieskaidrot, ka seksuālas attiecības starp viena dzimuma cilvēkiem ir absolūti normāla parādība (10)! Nākamais loģiskais solis no seksuālo minoritāšu puses – censties panākt viendzimuma laulību atzīšanu (10)! Saprotiet, mēs negribam nevienu represēt. Bet arī klusējot skatīties uz to, kas šodien notiek, nedrīkst. Mums jau tā ir demogrāfiskā krīze (11), bet šeit vēl homoseksuālisma propaganda (10)! Kas būs rīt? Atnāks zoofili un sāks apgalvot, ka laulība starp cilvēku un suni mūsdienās ir pilnībā pieļaujama (9). Ja pats zoofils neiebilst un no dzīvniekiem rakstisku sūdzību nav bijis, tad “tolerances” pēc arī tādas seksuālas attiecības var legalizēt, turklāt juridiski (17, 18)!”	Citāts laikrakstā “Вестни Сегодня”, arī LPP tīmekļa vietnē, 17.09.05.

11. DEMOGRĀFISKĀ KRĪZE

Šie argumenti atsaucas uz demogrāfisko krīzi Latvijā, kuru apzināti veicina homoseksualitāte, un vaino gejus un lesbietes pie sabiedrības un nācijas (etniskās grupas) sagraušanas.

Iedzīvotāju skaita un dzimstības samazināšanās ir aktuāla problēma lielā daļā Eiropas. Latvijā daži politiķi vēlas pārvērst LGBT kopienu par grēkāzi, kas īpaši vainīgs pie demogrāfiskās krīzes un kopumā – pie sabiedrības vispārējās sagraušanas.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Lai arī šī nav viena no populārākajām tematiskajām kategorijām no Latvijas politiķu puses, tā ir īpaši iemīļota LPP vidū, kas ir autori lielākajai daļai šo apgalvojumu.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"Vajag pateikt skaidru "nē" visiem tiem Rietumu gudrajiem, kas mūsu tautai grib ieteikt doties brīvprātīgā pašnāvībā, jo, kā jūs zināt, no homoseksuālistiem bērni nerodas (5, 7, 8, 11, 18)."	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma
Almers Ludvigs, Rīgas Domes deputāts, baptistu mācītājs (LPP)	"Uzskatu, ka likuma normas atļauj pašvaldībai pieņemt motivētu lēmumu atteikt gājiena rikošanu, jo homoseksuālo attiecību popularizācija un prasības tās atzīt par normu novedis pie mūsu pamata vērtību – ģimenes lomas, dabisko laulību un dabiskās ģimenes izprašanas – degradācijas (7, 11)."	Citāts laikrakstā "Yac", 09.07.06.
Juris Kokins, LPP biroja vadītājs, akciju sabiedrības "Latvijas Pasts" padomes loceklis, Rīgas pilsētas Vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	LPP biroja vadītājs J. Kokins vēl plašāk vispārina šo domu: "Dieva noteiktās kārtības neievērošana novedīs pie cilvēces iznīcības, jo viendzimuma laulībās bērni nedzimst (6, 7, 11, 18)."	Citāts laikrakstā "Diena", 15.12.05., 2. lpp.
Ainars Šlesers, Saeimas deputāts, LR Satiksmes ministrs (LPP)	"Mums jau tā ir demogrāfiskā krīze, bet šeit vēl homoseksuālisma propaganda (10, 11)!"	Citāts laikrakstā "Diena", 25.11.05., 3. lpp.

13. IZSLĒGŠANA NO PUBLISKĀS TELPAS

Šie izteikumi pieprasa geju un lesbiešu izslēgšanu no publiskās telpas, tādejādi mēģinot padarīt publisko telpu viendabīgu. Iedomātie izslēgšanas veidi ir, sākot ar prasību, lai geji un lesbietes paliek tur, kur viņi ir (bieži vien kļūdaini saistot homoseksualitāti tikai ar seksuālām darbībām guļamistabā), līdz ar radikāliem aicinājumiem ar izsūtīšanu uz garīgām dziedniecām, mežu vai cietumu.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Šī ir viena no vismazāk lietotajām neiecietīgu izteikumu kategorijām, tomēr tā parādās diskusijās saistībā ar praidiem/gājieniem.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Aigars Kalvītis, LR Ministru prezidents (TP)	<i>“Rīgas Domes amatpersonas ir pieņēmušas nepārdomātu un kļūdainu lēmumu atļaut seksuālo minoritāšu parādi Vecrīgā,”</i> šodien Latvijas Neatkarīgās televīzijas (LNT) raidījumā “900 sekundes” teica Ministru prezidents Aigars Kalvītis. <i>“Man kā valdības vadītājam nav pieņemams, ka mūsu galvaspilsētā, pašā Rīgas sirdī, blakus Doma baznīcai notiks seksuālo minoritāšu parāde (13). Tas nav pieņemami. Mēs esam uz kristīgām vērtībām balstīta valsts (6). Mēs nevaram reklamēt lielākai sabiedrības daļai nepieņemamas lietas,”</i> (7) teica Kalvītis. <i>“Nāksies katram pasākuma dalībniekam norīkot divus policistus, lai uzturētu kārtību. Tie pirmām kārtām ir tēriņi, un es tam neredzu jēgu,”</i> teica Kalvītis.	Citāts no ziņu aģentūras “LETA”, 20.07.05.
Ainārs Baštiks, LR Bērnu un ģimenes lietu ministrs (LPP)	A. Baštiks neizprot seksuālo minoritāšu vēlmi savus uzskatus paust tieši Rīgas centrā: <i>“Lai iet uz Salaspils memoriālu un pulcējas tur (13).”</i>	Citāts laikrakstā “Rīgas Balss”, 20.07.05.
Viktors Dergunovs, Rīgas domes deputāts (PCTVL)	<i>“Lai viņi demonstrē savas seksuālās tieksmes citā vietā, kaut vai kaut kur pie Ķīšezera, bet ne mūsu Vecrīgā,”</i> (13) savu nostāju pauda Rīgas pilsētas domes deputāts Viktors Dergunovs.	Citāts laikrakstā “Latvijas avīze”, 25.07.05., 8. lpp.
Juris Lujāns, partijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Atļaujas došana ir elastīga lieta. Es būtu gatavs drīzāk iet uz tiesu, nevis dot šāda veida atļaujas. Kur tas bija paredzēts? Rīgas sirdī! Brīvdienā, kad tur ir pilns ar mūsu cilvēkiem, arī ārzemju tūristiem, kas secinātu, ka šī ir ne tikai prostitūcijas galvaspilsēta, bet arī homoseksuālisma centrs (10, 13).”</i>	Citāts laikrakstā “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 21.07.05., 2. lpp.
Māris Grinblats, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	<i>“TB/LNNK kā konservatīvs politiskais spēks uzskata, ka Rīgas dome pielāva kļūdu, sākotnēji atļaujot seksuālo minoritāšu gājieni pilsētas centrā (4), jo to var uztvert kā zināmu šā dzīvesveida popularizēšanu (10). To varētu atļaut Rīgas nomalēs (13).”</i>	Citāts laikrakstā “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 22.07.05, 4. lpp.

14. MARGINALIZĀCIJA

Šis ir īpaši bīstams argumentu kopums, kas gejus un lesbietes noniecina, marginalizē, padara par dēmoniem un atņem cilvēciskās īpašības, tādejādi veidojot apstākļus to sekojošai nemainībai.

Cilvēcisko īpašību atņemšana, dēmonu lomas piešķiršana, noniecināšana vai marginalizēšana kādam pretiniekam nozīmē to, ka jūs atņemt viņa likumiskās tiesības sabiedrībā tai pašā noteiktā līmenī, kur atrodaties jūs. Dažu politiķu izteikumos publiskajās diskusijās Latvijā, marginalizācija sastopama no vārdiem, kas atņem cilvēciskās īpašības (“cūka”, “pērtiķis”) līdz pat tādiem, kas neciena minoritātes, piemēram, “pederasts”, “pediņš” vai “pidars”.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Lai arī šī nav ļoti bieži sastopama negatīvā tematiskā kategorija, termini ir lietoti, sākot no sliktām manierēm līdz pat vienkārši šokējošiem. Dažos gadījumos politiķi lieto terminus, kuriem nebūtu pieņemami publiskās diskusijās, piemēram, “pederasts”, “pidars”, “homoseksuālists”. Jāatzīmē, ka ne visos gadījumos politiķi atsaucas uz LGBT cilvēkiem kā “velniem” vai “pērtiķiem,” vai “sērgu”, taču tie novelk paralēles, kas liek klausītājam izveidot līdzīgas asociācijas ar minēto. Dažos gadījumos norāde uz cilvēcisko īpašību atņemšanu ir ļoti tieša.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

Geji un lesbietes (un viņu cīņa par vienlīdzīgām tiesībām) no dažu Latvijas politiķu puses ir salīdzināti ar “cūku”, “latvāni”, “velnu”, “pērtiķiem”, “sērgu”, “vīrusu” un “uti”. Un tā ir tikai publiski pieejamā informācija.

DZĪVNIEKI VAI CITAS LIETAS, AR KO GEJI UN LESBIETES SALĪDZINĀTI	RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Cūka	Dainis Turlais, Saeimas deputāts, Latvijas delegācijas pārstāvis Eiropas Drošības un sadarbības organizācijā – EDSO (LPP)	<i>“Iespējams, ka es tiešām izrādīju, kā tagad ir pieņemts teikt, netoleranci izteikumos. Bet es vispār nebiju domājis pieteikt „krusta karus” seksuālajām minoritātēm, es vispār nemēdzu iejaukties cilvēku privātajā, it īpaši intīmajā dzīvē. Lai geji mīl viens otru. Tas uz mani neattiecas, mēs dzīvojam demokrātiskā sabiedrībā. Mani uztrauc cits – kādēļ demokrātiskā sabiedrībā vienas cilvēku grupas tiesību dēļ var mīdīt kājām citu cilvēku tiesības (17)? Iedomājieties šādu situāciju. Autobusā, kas brauc no laukiem uz Rīgu, iesēžas zemnieks, ne viens, bet ar savu cūku, kuru viņš vēlas pārdot galvaspilsētas tirgū. Cūka nemitīgi ruckš, no tās nāk neciešama smaka... (14) Bet tā vietā, lai izmest zemnieku ar cūku ārā no autobusa, visi pārējie pasažieri, izrādot cieņu minoritātes pārstāvim (viņš ar cūku transportā ir viens), atstāj autobusu un iet tālāk ar kājām. Pasakiet, vai tas reālajā dzīvē būtu iespējams? Diez vai. Bet attiecībā uz seksuālajām minoritātēm mums piedāvā rīkoties tieši pēc tādas absurda shēmas. Geji un lesbietes pieprasa, lai viņiem atļautu izlikt savu personīgo dzīvi uz apskati visiem cilvēkiem (18).”</i>	Citāts laikrakstā “Вестни сегодня”, 07.06.06.
Latvānis	Andrejs Naglis, Saeimas deputāts (LPP)	<i>“Man gribas vērst jūsu uzmanību uz likumos iestrādātajām normām. Varbūt derētu padomāt par katras likuma normas būtību vairākus gadus uz priekšu. Kā piemēru varu minēt kaut vai augu latvāni – padomju laika mantojumu Latvijas laukiem. Šodien mēs sākam saprast un atzīt, ka šis augs ir bīstams, taču nezinām, kā tikt vaļā no tā, – cik līdzekļu, darba un laika tas prasīs.”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma

DZĪVNIEKI VAI CITAS LIETAS, AR KO GEJI UN LESBIETES SALĪDZINĀTI	RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Velns	Inta Feldmane, Saeimas deputāte (LPP)	<i>“Ko patiesībā ietver šis likuma panta papildinājums? Tas ir tikai pirmais solis geju un lesbiešu interešu nostiprināšanai likumdošanas līmenī(10). Jo pasaules pieredze rāda, ka tālāk sekos prasība legalizēt viendzimuma laulības un prasība ļaut adoptēt bērnus. Nu, kā vēsta sakāmvārds, iedosim mazo pirkstiņu, velns paņems visu roku (14).”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Pērtiķis	Pauls Kļaviņš, Saeimas deputāts, Saeimas Juridiskās komisijas loceklis (JL)	Uz jautājumu: Tāpēc viendzimuma laulības esot pilnīgi nepieņemamas? Pauls Kļaviņš [JL]: <i>“Tas ir apmēram tāpat, kā ar laiku varbūt kāds nāktu ar priekšlikumu –visi, kas staigā uz divām kājām – cilvēkveidīgie pērtiķi, ka viņiem jāpiesķir cilvēktiesības – kaut kas līdzīgs.”</i>	Citāts no raidījuma “LNT ziņas”, 12.10.05.
Sērga	Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Es aicinu visus kristiešus, kas atrodas šeit, Saeimas zālē, apzināties savu atbildību. Ja jūs balsosiet par homoseksuālisma legalizāciju, tad pēc Saeimas sēdes, lūdzu, aizejiet un atklāti dievnamā nožēlojiet to, ko jūs esat izdarījuši, jo to sērgu, ko jūs palaidīsiet mūsu sabiedrībā, pēc tam diemžēl nebūs iespējams apturēt.”</i>	Saeimas plenārsēde, 21.09.06. Saeimas stenogramma
Uts	Pēteris Tabūns, Saeimas deputāts (TB/ LNNK)	<i>“Mēs latvieši esam pratuši dzīvot pēc saviem normāliem atzītiem morāles principiem un šādu patoloģi nevajadzētu likumā ierakstīt.(5) Mēs jau gana esam tālu ielaiduši, ja tā varētu apzīmēt šo uti kažokā (14).”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma

DZĪVNIEMI VAI CITAS LIETAS, AR KO GEJI UN LESBIETES SALĪDZINĀTI	RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Vīruss	Andrejs Naglis, Saeimas deputāts (LPP)	<i>“Jāatzīst, ka valdībā ir cilvēki, kuri nav pret “Rīgas Praidu 2006” rīkošanu. Viņi vienkārši vēlas pārcelt šo gājieni uz citu vietu, tālāk prom no Rīgas centra. Bet mūsu Pirmās partijas frakcija un es pats kā katolis kategoriski sakām nē jebkādiem tādiem pasākumiem. Nedrīkst pieļaut jebkādu homoseksuālistu rīcību Latvijā (13). Pagājušajā gadā viņi lūdza atļauju rīkot „Praidu”, bet šogad viņi jau pieprasa un uzstāj. Liels paldies baznīcai “Jaunā paaudze” par to, ka viņi ir pirmie, kas runā par šo problēmu un aktīvi cīnās ar šo vīrusu (9, 14).”</i>	“Jaunās paaudzes” konference www.baznica.info , 16.07.06.

Nākamā tabula piedāvā piemērus citiem marginalizācijas un noniecināšanas veidiem, ko pret LGBT cilvēkiem izmantojuši Latvijas politiķi:

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Inese Šlesere, Saeimas deputāte (LPP)	<i>“Tāpēc arī es ceru, ka Latvija tuvākajā laikā nepievienosies to valstu skaitam, kurās iespējama šī ģimenes parodija viendzimuma laulības.”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Pēteris Tabūns, aeiama deputāts (TB/LNNK)	<i>“Pret šiem nenormālikiem (9; 14) es esmu cīnījies jau sen, it īpaši 7.Saeimas laikā, un, kad mani aicināja uz televīziju -uz diskusiju ar vienu no šiem nenormālikiem (9; 14) (es citādāk viņus nevaru nosaukt), tad es nesēdēju viņam, šādam cilvēkam, blakus.”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Juris Dobelis, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	<i>““Nolāpītīte pederasti!” [No zāles dep. J.Dobelis]”</i>	Saeimas stenogramma, 21.09.06.

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Dainis Turlais, Saeimas deputāts (LPP)	“ <i>Tad kas mums jādara? Jāiet uz kompromisiem? Lai visādi negēļi, narkomāni, salašņas, p****i (9, 14) staigā pa ielām, un mēs slēpsimies krūmos? Otrādi, mēs iesim ielās, jo mums ir taisnība (13),”</i> sacīja D.Turlais.”	Citāts vairākos laikrakstos “Diena”, 30.05.06., 3. lpp.; “Diena”, 31.05.06, 2. lpp.; “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 29.05.06, 1. lpp.; “Baltic times” 08.06.06.

15. AICINĀJUMS UZ VARDARBĪBU

Šie apgalvojumi ir vai nu tiešs aicinājums uz vardarbību vai netiešs tā pieļāvums, vai arī drauds par iespēju lietot vardarbību.

Lai arī Latvijas politiķi to bieži nav lietojuši, aicinājums uz vardarbību dažkārt pausts caur Bībeles citātu prizmu.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Par laimi, šī ir salīdzinoši reta naida izteiksmes forma Latvijā.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Pēteris Tabūns, Saeimas deputāts (TB/ LNNK)	“... šiem nenormālikiem un tam, kas šovasar notika Vecrīgā, ir jādod visspēcīgākais pretspars visos iespējamajos veidos. Visos iespējamajos veidos!”	Saeimas plenārs ēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	“Bet jāatceras arī vēstures mācība: latvietis ir ļoti pacietīgs – kā pulksteņa atspere, kuru griež, griež, bet vienā brīdī, kad tā pendele nāk vaļā, to vairs nevar apturēt.”	Citāts laikrakstā “Latvijas Avīze”, 21.07.06., 5. lpp.

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Es domāju, ka katrs no jums, deputāti, ir saņēmis šāda veida žurnāliņus, kuru pēdējā lappusē jums ir bijusi iespēja iepazīties ar to, ko Bībele saka par homoseksuālismu. Nolasīšu tiem, kas neprot lasīt. Acīmredzot vienkārši ir nepieciešams atgādināt. Trešās Mozus grāmatas 20.nodaļa saka: “Ja vīrs guļ kopā ar vīru, kā tikai mēdz gulēt ar sievieti, tad tie abi ir izdarījuši negantību, tiem abiem ir mirtin jāmirst; un lai viņu asins paliek uz viņiem. (Trešā Mozus grāmata.)”¹⁷</i>	Saeimas plenārsēde, 21.09.06. Saeimas stenogramma

16. AICINĀJUMS UZ DISKRIMINĀCIJU

Šī tematiskā kategorija ietver atklātus aicinājumus diskriminēt vai atzīt diskrimināciju kā pieņemamu metodi. Šādos gadījumos runātāji bieži vien atbalsta diskrimināciju, tomēr pamata iemesli ir balstīti uz citām tematiskajām kategorijām, tādām kā kristietība, nacionālisms vai slimība.

Šī kategorija ir jāapsver arī 19.tematiskās kategorijas “Diskriminācijas, homofobijas vai citas negatīvas uzvedības noliegšana” kontekstā.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Šī ir viena no visretākajām naida izteikumu runām Latvijā. LPP nav liela šīs tematiskās kategorijas praktizētāja. Šīs tematiskās kategorijas lietošanā ir atrasts jauns “čempions” – Dzintars Rasnačs, TB/LNNK.

¹⁷ Vēlāk plenārsēdē J. Šmits noliedza, ka tas ir bijis aicinājums uz vardarbību. Viņš teica: “Es neesmu aicinājis uz jēlcādu agresīvu rīcību, bet gan esmu atgādinājis to, kas ir rakstīts arī jūsu tautas [adresējot to ebreju tautības Saeimas deputātam] Svētajos Rakstos.”

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Dzintars Rasnačs, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	<i>“Un Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas vadītāja šeit nolasiņa mums manifestu par diskriminācijas nepieļaujamību. Tad atgādināšu, ka jebkurš ierobežojums – tā nav diskriminācija. Diskriminācija ir nepamatots un netaisnīgs ierobežojums. Mēs iestājamies par pamatotu un taisnīgu ierobežojumu. Līdz ar to tā nav diskriminācija. (16, 17, 19). Es uzskatu, ka darba tiesībās ir iespējami tā saucamie pozitīvie ierobežojumi. Tas neliedz tam cilvēkam izvēlēties tādu profesiju, kur viņš nekaitētu sabiedrības interesēm.”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma
Dzintars Rasnačs, Saeimas deputāts (TB/LNNK)	<i>“Daudzi deputāti droši vien savulaik ir bijuši iesaukti karadienestā. Es runāju par vīriešu kārtas pārstāvjiem. Un atceraties – jūs tā saucamajā obezjaņņikā jeb tajā pārbaudes punktā pārbaudīja viens tāds ārsts... (Smejas.) Nu vai tad tādā vietā var strādāt cilvēks ar netradicionālu orientāciju (16, 17, 18)?”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma

17. NEIZPRATNE PAR TERMINU ĪSTENO NOZĪMI

Šī kategorija ietver neizpratni par vispārēji pieņemtiem jēdzieniem attiecībā uz specifiskiem terminiem vai to apzināti nepareizu lietošanu. Tajā bieži vien atsaucas uz tādiem terminiem kā “demokrātija”, “minoritātes”, “brīva runa”, “iecietība” vai “diskriminācija”. Daži politiķi Latvijā parāda, ka tiem ir absolūti savādāka izpratne par šiem terminiem nekā Rietumiem un Latvijai tās uzņemtajās starptautiskajās saistībās. Iespējams, ka šī neizpratne veidojas no tā, ka indivīdu apziņa ir aptumšota dēļ citas viņu pārliecības, kā, piemēram, reliģiskā vai nacionālistiskā pārliecība.

LIETOJUMA BIEŽUMS

No sastopamības viedokļa, šī kategorija atrodas pa vidu saistībā ar pret LGBT cilvēkiem vērsto runu. Tā ir bieži lietota LPP politiku vidū.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Inta Feldmane, Saeimas deputāte (LPP)	<i>“Demokrātija nenozīmē mazākuma izkropļotās vērtību sistēmas uzspiešanu vairākumam (17), un cilvēktiesības nav augstākas par Dieva likumiem (17), saskaņā ar kuriem cilvēkiem ir jādzīvo (6).”</i>	Saeimas plenārsēde, 15.09.05. Saeimas stenogramma
Mareks Segliņš, Saeimas deputāts, Saeimas Juridiskās komisijas priekšsēdētājs (TP)	<i>“Viņš uzskata, ka Latvijā visas minoritātes ir aizsargātas, tikai “normālos” neviens neaizstāv.”</i>	Citāts laikrakstā “Latvijas avīze”, 14.10.05., 5. lpp.
Juris Lujāns, partijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Publiska seksualitātes demonstrēšana nav vārda brīvības izpausme.”</i>	Citāts laikrakstā “Latvijas avīze”, 29.07.05., 4. lpp.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Nepieņemama ir arī pati pederastu un lesbiešu saukšanās par minoritātēm.”</i>	Citāts laikrakstā “Neatkarīgā Rīta Avīze”, 22.07.05., 4. lpp.

18. MANIPULĀCIJA AR NEPATIESIEM, NEPĀRBAUDĪTIEM, APŠAUBĀMIEM FAKTIEM UN KLAJI MELI

Šī kategorija parāda pilnīgu apgalvojumu kļūdainību, citiem vārdiem sakot, melus. Tie arī iekļauj dažādas pseidopolitiskās un pseidozinātniskās teorijas, kā arī noteiktu faktu vai patiesības “atmaskošanas” noliegumu (ko homoseksuāļi ir mērķtiecīgi slēpuši). Tā ir saistīta ar iepriekšējo tematisko kategoriju, tomēr aizsteidzas priekšā terminu vai pat konceptu nepareizas lietošanas ziņā — tādu kā paļaušanos uz homoseksualitātes definīciju lietošanu no skaidrojošās vārdnīcas, kas publicēta pagājušā gadsimta divdesmitajos vai trīsdesmitajos gados,¹⁸ kurai tai laikā bija autoritatīva loma. Šī ir bijusi arī papildinoša kategorija citām tematiskām kategorijām.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Šī kategorija “Manipulācija ar nepatiesiem, nepārbaudītiem, apšaubāmiem faktiem, klaji meli” ir daudz populārāka daudzu politiķu vidū un izskatās, ka tā ieņem stabili vietu visā analīzes periodā. Jānis Šmits, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs, šo metodi lieto visai bieži.

¹⁸ Latvīešu Konversācijas vārdnīca

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"Grozījums Satversmē mūs pasargā no tā, ka mums varētu uzspiest dažādas Eiropas Savienības direktīvas, kas būtu pretrunā ar tautas interesēm, piemēram, pedofilijas legalizāciju (8, 9, 18). Grozījums Satversmē liegs arī atklāti propagandēt homoseksuālismu, apgalvot, ka tas ir lielāka vērtība nekā ģimene(7, 10, 17, 18)."	Citāts laikrakstā "Latvijas Avīze", 17.12.05., 7. lpp.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"...ja tiks pieņemts antidiskriminācijas likums, jebkurš Latvijas iedzīvotājs, kurš pasaka, ka homoseksualitāte ir grēks, pārkāpj likumu un ir krimināli sodāms."	Citāts laikrakstā "Latvijas Avīze", 21.07.06, 5. lpp.
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	"Un tieši tādēļ, lai atrastu kaut kādu skaidrojumu šai lietai, es esmu centies vērsties pie... es domāju, mūsu visautoritatīvākā avota, un, proti, Konversācijas vārdnīcas, ko tad nozīmē galu galā pederastija. (17, 18) Es atvainojos! Es citēšu pašlaik šīs grāmatas tekstu, kas ir šī lieta un kas ar to nodarbojas. Tātad: "Pederastija ir dzimumdzīves apmierināšana, ievadot dzimuma locekli otra vīrieša tūpli." Tātad visnotaļ nosodāma rīcība. (14) Otrkārt, "pederastiju piekopj parasti alkoholiķi un garīgi deģenerāti." (9) To saka mūsu (5) Konversācijas vārdnīca. Tātad arī mūsu Konversācijas vārdnīca ir pret to "pret"."	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma
Turlais Dainis, Saeimas deputāts (LPP)	"Šodien Eiropas Savienībā ar toleranci un cieņu pret minoritātēm saprot tikai seksuālās minoritātes (17, 18)!"	Citāts laikrakstā "Вестни сегодня", 07.06.06.
Feldmane Inta, Saeimas deputāte (LPP)	"Caur Svētajiem Rakstiem mēs redzam, ka homoseksuālists ir grēks, kas sagrauj sabiedrības, tautas, ģimenes pamatus (6). Tas ir atklāts karš pret ģimeni (7, 18)."	Publiska uzstāšanās Rātslaukumā, 19.07.06. http://newgeneration.lv/rus/novosti/?doc=1334 , 19.07.2006

19. DISKRIMINĀCIJAS NOLIEGŠANA

Šī negatīvā tematiskā kategorija ir diskriminācijas pret gejiem un lesbietēm, homofobijas un citas negatīvas rīcības eksistences noliegums.

Piemēros, kas seko tālāk, bijušā un pašreizējā LR Bērnu un ģimenes lietu ministra A. Baštika (LPP) apgalvojums ir ievērojams ar tajā pausto liekulību.

LIETOJUMA BIEŽUMS

Lai arī šī nav viena no populārākajām kategorijām attiecībā uz neiecietīgiem izteikumiem, to visai bieži lieto pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs Jānis Šmits.

DAŽI PIEMĒRI (VAIRĀK PIEMĒRU 1. PIELIKUMĀ)

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Bet uzsveru, ka Latvijā nav bijusi un, domāju, nebūs citādi domājošo vai seksuālo minoritāšu vajāšana (19). Kamēr šīs minoritātes mākslīgi neradīs situāciju, kur lielākajai sabiedrības daļai tiek uzspiestas amorālas lietas, kas ir pretrunā ar vispārpieņemtām normām un kristīgajiem pamatprincipiem.”</i>	Citāts laikraksta “Latvijas avīze” intervijā, 21.07.06., 5. lpp.
Arvīds Ulme (ZZS)	<i>“Arī visa šī situācija attiecībā par homoseksuālismu vai par homofobijas, vai, kā te tagad sauc... Latvijā, kā jūs visi labi zināt, faktiski šīs problēmas kā tādas kaut kāds saasinājums nemaz neeksistē. Nekādas diskriminācijas, nekādas vardarbības un nekas. Viss sākās, visa šī lieta, tikai pateicoties tam praida gājienam, kas saasināja šo zināmo līdzsvaru.”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.06. Saeimas stenogramma
Jānis Šmits, Saeimas deputāts, pašreizējais Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētājs (LPP)	<i>“Parādiel, lūdzu, Latvijas sabiedrībā kaut vienu homoseksuālistu, kuram ir atņemtas viņa tiesības vai viņa tiesības ir ierobežotas!”</i>	Saeimas plenārsēde, 31.05.07. Saeimas stenogramma

RUNĀTĀJS UN VIŅA LOMA POLITIKĀ, POLITISKĀ PARTIJA	CITĀTS (AR ATSAUCĒM UZ CITĀM TEMATISKAJĀM KATEGORIJĀM, JA ATBILST)	DATUMS, NOTIKUMS, AVOTS
Ainārs Baštiks, bijušais un pašreizējais LR Bērnu un ģimenes lietu ministrs (LPP)	“Nevajag ļaut šādus gājienus, jo geju tiesības netiek diskriminētas – neviens neliedz darīt, ko viņi grib. Bet kāpēc viņi to vēlas popularizēt un uzspiest sabiedrībai (10)? Šādam gājienu nav nekādas saistības ar demokrātiju un brīvību (17).”	Citāts laikrakstā “ <i>Rīgas Balss</i> ”, 20.07.05., 2. lpp.

SECINĀJUMI UN JAUTĀJUMI IZTIRZĀŠANAI

Ši ziņojuma mērķis ir novērot politiku homofobistiskos izteikumus Latvijā un izstrādāt potenciāli multiplikatīvu metodoloģiju monitoringa attīstīšanai un uzlabošanai. Izpēte ir veidojusi apjomīgus datus par politiku sarunām attiecībā uz gejiem un lesbietēm, kā arī raisījusi daudz jautājumu tālākai iztīrīšanai.

NAIDA RUNA – ATBILDĪBAS DEFINĪCIJA UN MEHĀNISMI

Pirmām kārtām, ziņojums monitorēja homofobistiskos izteikumus Latvijā un definēja plašākas kategorijas nekā tikai naida runa. Kamēr “naida runa” ir iemesls likumiskām sekām, “homofobiski izteikumi” ietver runu, kas ir pretlikumīga, arī tāda, kas bieži vien noved pie sociālām un politiskām sekām. Kā pamato Tariqs Modūds (*Tariq Modood*): “Ideāls civilizēts dialogs ir būvēts uz savaldības principiem un ārkārtas gadījumos liberāļi var izmantot likumu (ja nekas cits nav iespējams), lai novērstu vardarbību un provokāciju, kas var novest pie [sociāla] pārrāvuma.”¹⁹

Latvijas politiķiem un politikas veidotājiem vajadzētu apsvērst šādus jautājumus:

- Kas ar “naida runu” tiek saprasts Latvijā?
- Kādas ir pieņemamu politisko debašu robežas? Kādas ir pieņemamu sabiedrisko debašu robežas? Kā šīs robežas tiek noteiktas?
- Vai var tikt identificēta saikne starp politiku homofobiskiem izteikumiem un ekstrēmistiski noskaņoto veiktajām darbībām?
- Kā priekšā un kādā veidā politiķi ir atbildīgi par viņu izteikumiem? Precīzāk: kādi mehānismi eksistē Latvijā, lai politiķiem liktu atbildēt par saviem vārdiem? Kādi mehānismi pastāv Eiropā?

Pēdējais jautājumu kopums ir jo īpaši svarīgs kultūras un vēsturiskajam kontekstam, kura ietvaros naida runas parādīšanās var attēlot dažus mehānismus atbildības neefektivitātei pat ar tīri pretēju efektu. Ir svarīgi saprast, ka naidīgi izteikumi nav vienkārši izolēti pasākumi – tie ir noteikta uzvedības veida vai pasaules uzskata sastāvdaļa, tādejādi šādas prakses mainīšana ir garš un sarežģīts process.

¹⁹ Tariq Modood, *Multicultural Politics: Racism, Ethnicity, and Muslims in Britain*, University of Minnesota Press, 125. un 126.lpp.

Saskaņā ar T. Modūda piezīmi: “Daudzos gadījumos nepieciešamā apvaldīšana tiks iemantota caur paradumiem, principu, simpātijām un publisko cenzūru, bet kur tas iztrūks un laipnība būs padraudēta, likums var būt vienīgais pieejamais patvērums.”²⁰ Latvijas politiķu diskursa analīze parāda, ka homofobiskie izteikumi ir dziļi saistīti ar identitāti. Tā piemēram, geju un lesbiešu parādīšanos publiskā telpā daži politiķi uztver kā tiešu apdraudējumu viņu identitātei. Tādos gadījumos politiķi nav spējīgi atbrīvot savu prātu no sevis kā latvieša, kristieša, heteroseksuāļa – no publiskās telpas, kurai demokrātiskā sabiedrībā vajadzētu pieņemt dažādību. Identitātes locīšana un homofobiskie izteikumi parāda izaicinājumu tam, lai atrastu pareizo mehānismu nehomofobiskas uzvedības un diskursa veicināšanai.

Šeit seko daži konkrēti jautājumi tālākai apsvēršanai saistībā ar dažām no tematiskajām kategorijām, kas aprakstītas iepriekš.

Nacionālisms (TK 5)

- Kādas ir metodes nacionālās identitātes veicināšanai bez izslēdzošā nacionālisma pielietošanas? Vai šajā ziņojumā sastaptais “nacionālisms” ir marginālais politiskais fenomens vai plašāks sociālais fenomens?
- Lidz kādai pakāpei nacionālistu argumenti pret gejiem un lesbietēm ir saistīti ar līdzīgiem argumentiem pret citām minoritātēm – etniskām, rasu vai reliģiskām? Vai šis jautājums ir apsverams plašākā minoritāšu grupu aliansē?

Kristietība (TK 6)

- Kāda ir kristietības spēja nākt pretī dažādībai, respektīvi, vai cilvēks vienlaicīgi var būt gejs vai lesbiete un ticīgais?
- Kā liberāli demokrātiska valsts var salāgot tās kristīgo izcelšanos ar tās uzņemtajām saistībām attiecībā uz demokrātiju un cilvēktiesībām?

Tikumība (TK 7)

- Kāda ir konkrētā iesaistīšanās ģimenes definīciju sludināšanā, kas neatbilst sociālai un vēsturiskai realitātei? Nosakot, ka ģimenes vērtības neeksistē augstākiem un zemākiem indivīdiem, kas tās piekopi, ģimenes definīcijas, kas neatbilst sociālai realitātei, nodara kaitējumu, viņi ziņo par likumiskām darbībām, kas neiedrošina, drīzāk apdraud šo indivīdu labklājību.

Ārzemju izlaidība (TK 8)

- Argumentiem, kas nostāda homoseksualitāti kā Rietumu izlaidības produktu, ir pārsteidzoša līdzība ar argumentiem, kas izmantoti Padomju Savienībā tās propagandas karā pret Rietumiem. Izskatās, ka daži Latvijas politiķi joprojām dzīvo šajā izpratnē.
- Politīķi, izmantojot argumentus, kas apraksta homoseksualitāti kā Rietumu

produktu, iedomājas Latvijas vēsturi bez homoseksuāļiem. Tomēr fakts, ka geji un lesbietes iepriekš nav bijuši redzami Latvijā publiskā telpā, ir drīzāk dominējošās homofobiskās prakses un attieksmes rezultāts kā pierādījums, ka geji un lesbietes ir kas jauns Latvijai.

Slimība (TK 9)

- Apgalvojumiem par homoseksualitāti kā slimību vajadzētu tikt viegli apgāztiem, tomēr joprojām tie samērā plaši figurē politiķu sarunās. Tas saistīts ar atsaukšanos uz apšaubāmiem zinātniskiem argumentiem. Neapšaubāmi, vēstures laiku griežos zinātne ir bijusi izmantota dažādiem apšaubāmiem nolūkiem un turpina būt cieši saistīta ar politiku. Joprojām daži zinātniskie avoti, piemēram, Pasaules Veselības Organizācija un Amerikas Psihologu Asociācija, ir vairāk uzticami nekā citi. Tas ir izaicinājums dažiem politiķiem un citiem sabiedrības pārstāvjiem (piemēram, reliģisko organizāciju pārstāvjiem un emuāru (tīmekļa dienasgrāmatu) autoriem būt spējīgiem nošķirt nopietnu profesionālu organizāciju viedokli un uzskatus no mazāk uzticamiem un pat tendencioziem avotiem.

Sazvērestības teorijas (TK 10)

- Latvijas vēstures kontekstā vajadzētu atzīmēt, ka sazvērestības teorijas bija ļoti populāras Padomju Savienības laikā un vēl agrāk. Tās ir balstītas uz informācijas trūkumu, kas saistīts ar neapmierinātību saistībā ar pastāvošo valsts iekārtu, arī laiku, kad bija nepieciešams atrast grēkāzi. Detalizēta analīze homoseksuāļu sazvērestības teoriju piemēriem var atklāt pārsteidzošas līdzības ar sazvērestību saistībā ar citām minoritātēm Eiropā, kā piemēram, ebrejiem. Piemēram, satraucoši ir tas, ka citētājai satīrai “Geju manifest” joprojām tik daudzi Latvijā tic, īpaši kopš novilkta tiešas paralēles starp šo satīru un safabricētajiem “Cionas gudro protokolliem”. Ticība “Cionas gudro protokolu” patiesumam novedusi līdz grautiņam un vēl ļaunākām izdarībām saistībā ar ebrejiem Eiropā.
- Ja runā vispārēji, tad kādēļ sazvērestības teorijām joprojām ir tik liela ticība Latvijā? Kas ir pamata sociālpolitiskie un sociāli ekonomiskie iemesli?
- Viena no “demogrāfiskās krīzes” argumenta ironijām ir tā, ka geju un lesbiešu klātbūtne sabiedrībā līdzinās nulles rezultātam. Saskaņā ar argumentu, ja geji un lesbietes nav izslēgti no dalības publiskā telpā, tad sabiedrība piedzīvos pilnīgu krīzi. Šis arguments ignorē faktu, ka homoseksuāļi – un viņu cīņa par vienlīdzīgām tiesībām – nav iemesls demogrāfiskai krīzei.
- Padarot gejus un lesbietes par grēkāžiem, pastāv lielāks risks, ka politiķi aizbiedēs talantīgus cilvēkus prom no Latvijas, ar to būtībā veicinot “smadzeņu aizplūšanu”. Pretēji dažu politiķu uzstājumam uz geju un lesbiešu marginalizāciju, geji un lesbietes ir pārstāvēti visās sociālās, etniskās un ekonomiskās sabiedrības grupās – kā prominences, izglītoti, produktīvi un radoši cilvēki. Šo cilvēku došanās prom

būtu liels zaudējums sabiedrības sociālas un ekonomiskas labklājības attīstībai²¹.

Demogrāfiskā krīze (TK 11) un izslēgšana no publiskās telpas (TK 13)

- Kāda ir publiskās telpas daba un loma Latvijā? Ir nepārprotami, ka publiskā telpa ir ne tikai funkcionāla, bet arī ļoti simboliska gan pret gejiem un lesbietēm vērstajai platformai, gan pašai geju un lesbiešu kustībai. Izslēgšana var notikt gan fiziski, gan simboliski, un abiem šiem veidiem ir reāls efekts uz gejiem un lesbietēm. Līdz ar to, pazeminot geju un lesbiešu lomu līdz galējai robežai, nozīmē pazemināt gejus un lesbietes līdz pat sabiedrības un nācijas robežlīnijai. Tas liek apsvērt, kas pretendē uz īpašnieciskumu publiskā telpā un kas tiek izstumts no procesa, un kāds fizisks efekts šādai šķietami simboliskai izslēgšanai piedēvējams.

Marginalizācija (TK 14)

- Eiropai un cilvēcei kopumā ir traģiska dehumanizācijas vēsture, kas izmantota kā instruments, kas notiek pirms diskriminācijas un, dažos gadījumos, pilnīgas iznīcināšanas. Daži pazīstami piemēri ietver retoriku, kas izmantota pret ebrejiem nacistiskajā Vācijā, kā arī izskaidrojums, kas izmantoti, lai attaisnotu verdzību Amerikas Savienotajās Valstīs.
- Kādi ir efekti šādai geju un lesbiešu marginalizācijai un cilvēcisko īpašību atņemšana tiem Latvijā? Kā šāds diskurss vispār ir iespējams?

Aicinājums uz vardarbību (TK 15)

- Lidz kādai pakāpei runātāju var saukt pie atbildības par izteiktiem apgalvojumiem, kas var tikt interpretēti kā aicinājums uz vardarbību – gan no sekotāju, gan neitrālu novērotāju puses?
- Visā pasaulē daži reliģiskie fundamentālisti – kristieši, musulmaņi un citi izmanto svētos rakstus, lai attaisnotu vardarbību pret citiem. Vai liberālā demokrātijā Bibelē ietvertais aicinājums uz vardarbību ir pieņemams no publiskā diskursa puses? Kādas šeit ir robežas?

Neizpratne par terminu īsteno nozīmi vai apzināta to nepareiza lietošana (TK 17)

- • Nepieciešams un neatliekams uzdevums būtu sagatavot mazu vārdnīcu, kurā definēti tādi termini kā “demokrātija”, “minoritāte”, “iecietība”, “diskriminācija” un “seksuālā orientācija.” Šo vārdnīcu būtu nepieciešams izplatīt politiķiem un citiem, iespējams ar veselīgu devu humora un ironijas. Tomēr dažu politiķu apgalvojumi vairāk atspoguļo iesakņojušos konceptuālu neatzišanu, ne tikai terminoloģisku. Kā fundamentāli mainīt šo izpratni – tas joprojām paliek jautājums.

---

²¹ Patiesībā dažās valstīs un pilsētās visā pasaulē notiek sacensība par tā saucamo “radošās klases pārstāvju” piesaisti. Sk. sākotnējo rakstu un grāmatu “The Rise of the Creative Class: Why cities without gays and rock bands are losing the economic development race”, ko sarakstījis Ričards Florida (Richard Florida). Sk. arī www.creativeclass.org.

Manipulācija ar nepārbaudītiem faktiem, dezinformācija (TK 18)

- Ārpus šī ziņojuma mērogiem svarīgs apsvērums ir par to, kādas politikēm bija patiesās zināšanas vai motivācija, kad tie skandēja savus izteikumus? Vai apgalvojums tika balstīts uz nezināšanu, dezinformāciju vai arī tie bija apzināti meli? Tajā pašā laikā “Mozaika” atzīst, ka pierādīt kāda nodomus ir gandrīz neiespējami, vēl jo vairāk tad, kad runātājiem publiskā telpā un politikēm ir jābūt atbildīgiem ne tikai par izteikumu mērķi, bet arī ietekmi, kādu tie atstāj. Šis ir kritisks jautājums Latvijai, jo līdz šai pat dienai izteikuma mērķis ir daudz vairāk novērtēts nekā ietekme, tādejādi dodot privilēģijas runātāja balsij vairāk nekā runas mērķim. Citiem vārdiem sakot, minoritāšu uzskats, ka atsevišķi apgalvojumi bija aizskaroši, tiek nolikts zemākā kārtā par to uzskatu, ka tas nebija tā domāts.

Diskriminācijas noliegums (TK 19)

- Interesants un kuriozs aspekts šai tematiskajai kategorijai ir, ka jo vairāk politiķu noliedz diskriminācijas pastāvēšanu, jo vairāk viņi diskreditē paši savus apgalvojumus. Tajā pašā laikā šie argumenti efektīvi demonstrē dziļu izpratnes plaisu par diskriminācijas būtību un tās izpausmi starp principiem, kas rūpīgi glabāti Latvijas likumdošanā, un dažu Latvijas politiķu piekopto praksi.

Noslēgumā, kā tika minēts šīs analīzes sākumā, Jāņa Šmita iecelšana Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāja amatā izsauca jautājumu par patiesumu jebkuriem pozitīviem apgalvojumiem, ko izteikuši valdošās koalīcijas locekļi (ieskaitot Ministru prezidentu) pēc darbībām, kas tika vērstas pret LGBT cilvēkiem 2006. gada jūlijā. J. Šmita iecelšana amatā uzsver radikāli dažādu izpratni par cilvēktiesībām un kopīgo izpratni par apstākļiem, kādos dažu grupu cilvēktiesības var tikt ierobežotas ar uzdevumu mērķtiecīgi stiprināt citu grupu tiesības.

Kamēr vien vispārējs un Eiropas “cilvēktiesību” un tiešām – “cilvēku” koncepts Latvijā tiek apšaubīts visos sabiedrības līmeņos – no politiķiem līdz huligāniem – stabila demokrātiskas sabiedrības nākotne ir apdraudēta.

HOMOFOBISKĀ RUNA LATVIJĀ: AINA PĒC 2006. GADA

Pēc vardarbīgajiem protestiem pret 2006. gada jūlijā notikušajām Draudzības dienām un plānoto praida gājieni, kad neskaitāmi incidenti piesaistīja starptautiskās sabiedrības uzmanību Latvijai, aina homofobiskās runas jomā Latvijas plašsaziņas līdzekļos un politiķu izteikumos ir mainījies. Ir radušies daži jauni homofobiskās runas izpausmes veidi, un daži vecie ir izzuduši. Iepriekš sacītājam var pieskaitīt homofobiskās runas pasniegšanu Saeimas debatēs. Kā parādīja pavisam nesen veiktais Saeimas debašu novērojums, 2007. gada parlamentāriešu debašu ierakstos vairs nav atrodami homofobiskās runas piemēri. Salīdzinājumā ar 56 gadījumiem, kad Saeimas deputātu neiecietīga runa bija vēsta pret cittautiešiem (krievvalodīgajiem) un pat 8 gadījumiem,

kad deputāti aicināja atgrūst vai vārdiski izslēgt pilsonisko sabiedrību un nevalstiskās organizācijas (NVO), laikposmā no 2007. gada 1. marta līdz 31. decembrim tikai viena runa bija vērsta pret LGBT cilvēkiem (skatīt tabulu).²²

Grupu sadalījums par neiecietīgajām runām Latvijas Saeimas atklātajās debatēs 2007. gadā:

KURAS IR GALVENĀS AIZSKARTĀS MĒRĶGRUPAS?	
Pārējie un politiskie darboņi	3
Nevalstiskās organizācijas	8
Cittautieši	56
Čigāni	1
Jaunpilsoņi	4
Bēgļi	0
Seksuālās minoritātes	1
Nepilsoņi	32
Jaunie imigranti	7

Būtu vilinoši piedēvēt šīs izmaiņas parlamentārajā runā vērtību maiņai vai demokrātijas politiskās kultūras attīstībai, tomēr šo tēzi daļēji atspēko fakti, ka atsevišķi Saeimas deputāti joprojām plašsaziņas līdzekļos turpina paust homofobisku runu. No vienas puses, 2007. gads atšķirībā no 2005. un 2006. gada, kad tika pieņemti labojumi Satversmē un Darba likumā, kur pirmais aizliedz laulības diviem viena dzimuma cilvēkiem, bet otrais pieņem ES pretdiskriminācijas normas, iekļaujot arī seksuālo orientāciju, neparādīja likumdošanas iniciatīvu, kas skartu LGBT cilvēkus kā grupu. Saeimas 2007. gada dienas kārtībā iztrūkstošās likumdošanas iniciatīvas saistībā ar LGBT jautājumiem daļēji var skaidrot ar homofobiskās runas trūkumu šajā gadā. Tomēr šis pats novērojums par 2007. gadu Saeimā atklāja vispārēju tendenci nozākājošas runas mazināšanās virzienā. 2007. gada otrajā pusē salīdzinot ar šī paša gada pirmo pusi ievērojami bija samazinājusies izslēdzošā runa, lai ietekmētu likumus, kas skar minoritāšu grupas. Daži Saeimas deputāti lietojuši runas veidu, kāds nebija raksturīgs iepriekšējām debatēm parlamentā, piemēram, nosodot savu partijas biedru neiecietīgus izteikumus. No otras puses, kopējais gadījumu skaits, kad Saeimas deputāti ir izteikušies, atzīstot jebkuras minoritātes grupas ieguldījumu sabiedrībā, parāda, ka šai grupai tiek dotas tiesības, kā arī pretnostatošā runa “mēs” un “viņi” Saeimas deputātu izteikumos kļuvusi relatīvi mazāka. Vairāk ietverošas un iecietīgas attieksmes attīstībai pret cilvēku dažādību Latvijas politiskajās sarunās ir nepieciešams laiks, lai attīstītos, un šīs attīstības ceļš ir ļoti sarežģīts, jo Saeimas piemērs parāda, ka faktiski trūkst pozitīvas runas, kas atbalstītu LGBT cilvēkus.

Cita šīs ainas daļa ir plašsaziņas līdzekļi, kas kopš 2006. gada saistībā ar LGBT jautājumiem mainījušies tikai nedaudz. Ātrs pārskats nosacītam skaitam gadījumu drukātajos plašsaziņas līdzekļos, kad neiecietības runa skar dažādas minoritāšu grupas, atklāj, ka homofobija ir vadošais plašsaziņas līdzekļos atspoguļotais neiecietīgas runas

²² M. Golubeva, A. Rožukalne, I. Kažoka. Izaicinājums pilsoniskajai līdzdalībai. Analītiskais ziņojums par Saeimas un mediju monitoringu, p. 48 (51. attēls). <http://www.politika.lv/index.php?id=15022>. Pēdējo reizi apmeklēts 23.03.2008.

motīvs. Vislielākais aizskarošas runas gadījumu skaits 2007. gadā Latvijas plašsaziņas līdzekļos bija vērsts per LGBT cilvēkiem (117 gadījumi)²³. Divi laikraksti – *NRA* un *Rītdiena* – īpaši konsekventi veicināja homofobiskas sarunas. Izteikumi attiecībā uz “būtiskām” atšķirībām starp gejiem un, žurnālista vārdiem, “veseliem cilvēkiem” vairākas reizes tika publicēti laikrakstā *Rītdiena*. Gan *NRA*, gan *Rītdiena* LGBT grupas darbības atspoguļoja kā daļu no ārzemju sponsorētās kampaņas ar mērķi celt neslavu Latvijai. Starp plašsaziņas līdzekļiem krievu valodā, kas tiek izdoti Latvijā (un kurus lasa būtiska iedzīvotāju daļa), homofobiski raksti īpaši regulāri tika publicēti laikrakstos *Час* un *Вестн Сегодня*. Publikācijās tika uzsvērtā homoseksualitātes “lipīgā” daba un paziņots, ka tā var radīt draudus sabiedrībai. Kā tālāk redzams tabulā, tad aizskarošo runu, kas laikrakstos 2007. gadā vērsta pret LGBT cilvēkiem, apjoms bija daudz lielāks nekā pret citām grupām vai NVO.

Grupu sadalījums laikrakstos, kas lietojuši aizskarošu runu. Drukātie plašsaziņas līdzekļi (valsts mēroga laikraksti), kas izdoti Latvijā 2007. gadā:

RAKSTOS MINĒTĀS GRUPAS	
Jaunie migranti	7
Nepilsoņi	41
Čigāni	9
Seksuālās minoritātes	117
Bēgļi	1
Jaunpilsoņi	
Cittautieši (krievvalodīgie)	77
Citas īpašas etniskās grupas	8
Nevalstiskās organizācijas	69
Citas grupas	26

Turklāt visredzamākais homofobiskās runas avots ir paši žurnālisti un redaktori. Attiecībā uz plašsaziņas līdzekļiem, tas neļauj izteikt optimistiskas prognozes par laiku, kad tie varētu atteikties no homofobiskiem izteikumiem.

Nesenais pētījums par sabiedriskajiem un politiskajiem izteikumiem norāda, ka:

“Iecietības pret citiem un viņu viedokli pamatā, iespējams, ir vispārējā nostāja pret pieņemto demokrātijas praksi. Iecietība reti kad ir absolūta un var būt grūti sasniedzama, bet tai ir ļoti liela nozīme. Turklāt iecietības spēja ne tikai pret citu politiskajiem uzskatiem, bet arī pret viņu tiesībām sabiedrībai paust savu viedokli, ir demokrātijas pamatos. Turklāt iecietība pieprasa ne tikai vienīgi citu politiskā viedokļa atzīšanu, bet arī citus viedokļus — viņu dzīvesveidu, it īpaši tur, kur tas atšķiras no paša dzīvesveida.”²⁴

Pretējās puses dēmonizēšana, pasludinot viņus par ienaidniekiem, ar kuriem nav iespējamas civilizētās sarunas, nevar notikt ar priekšstatu par plurālistu sabiedrību,

²³ M. Golubeva, A. Rožukalne, I. Kažoka. *Izaicinājums pilsoniskajai līdzdalībai*, p.

²⁴ C. J. Pattie and R.J. Johnston. *It's good to talk: Talk, disagreement and tolerance*. <http://www.ggy.bris.ac.uk/personal/RonJohnston/CurrentPapers/Electoral/electoral21.pdf>.

kāds vienmēr tiek pasniegts sarunās Saeimā un plašsaziņas līdzekļos. Ar priekšstatu par neesošu vai aizskarošu plurālismu kļūst iespējama un pievilcīga ienaidnieka dēmonizēšana.

Viens no priekšnosacījumiem aizskarošas stratēģijas lietošanai, lai celtu neslavu un atstumtu sabiedrības grupas, ir izteikti draudi. Homofobiskās runas novērojums un vēlākie pētījumi²⁵ parāda, ka LGBT cilvēkiem kā grupai regulāri iedala bīstamu svešinieku lomu, kuriem ir piekļuve neierobežotiem līdzekļiem no ārvalstu sponsoriem, kas ir iespējamie tautas interešu ienaidnieki (kas nekad netiek precīzi noteikti). Tomēr LGBT cilvēki nav vienīgie šādā stāvoklī. Jo vārdiskie uzbrukumi ir biežāki, daudzos gadījumos spēcīgāk un biežāk tie ir par iemeslu cilvēku tiesību pārkāpšanā. Atsaukšanās uz neskaidriem draudiem valstij un "cilvēkiem" arī tiek izmantota arī, lai celtu neslavu aktīvajām sabiedrības grupām un tās atbalstošajām NVO. Šādos gadījumos runātāji sabiedrības grupu izslēgšanu vai nevienlīdzīgu izturēšanos attaisno, pretnostatot savu līdzdalību sabiedriskajā politikā. Civilās sabiedrības pārstāvju vēlēšanās izteikties par notiekošo sabiedrībā tiek uzskatīta par ielausanos profesionālo politiķu tiesībās. Aktivisti tiek vēl vairāk atstumti, un viņus atbalstošie resursi tiek uzlūkoti ar aizdomām:

"Tomēr vienlaikus mēs nevaram izlikties nemanām acīm redzamo, proti, ka dažas interešu grupas var saņemt no sponsoriem Latvijas apstākļiem neierobežotu finansējumu. Tādi līdzekļi ļauj pirkt ietekmi, vervēt medijus un viedokļu izteicējus, manipulēt ar sabiedrisko domu... Tā ir neslēpta vēlme... tautas ievēlētus priekšstāvjus pakļaut pašapmierinātu manipulatoru grupiņas miglainiem mērķiem. Mēs nedrīkstam aizmirst, ka demokrātiskā valstī nekas nedrīkst aizstāt Satversmes noteikto parlamenta likumdošanas varu." (Indulis Emsis, bijušais Saeimas priekšsēdētājs 2007. gada 4. maija uzrunā).

Šādos apstākļos nav nekāds brīnums, ka LGBT tiesību iniciatīva kā viens no "riskantākajiem" civilās sabiedrības darbības veidiem, tiek uzlūkots ar aizdomām – gan no vadošajiem sabiedrības viedokļa paudžiem, gan no sabiedrības kopumā. Tomēr ir ļoti svarīgi redzēt pašreizējo un nākotnes LGBT tiesību aktivistu nākotni valstī, jo tas var kalpot kā vērtīgs rādītājs par demokrātijas politiskās kultūras attīstību vai stagnāciju. Globālie pētījumi parāda, ka pastāv tieša savstarpējā saistība starp pakāpi, kādā sabiedrība veic individuālo izvēli un tās uzticēšanos demokrātijai.²⁶ Kamēr ceļš uz daudz iecietīgāku un iekļaujošāku sabiedrību Latvijā nav rozēm kaisīts, ir svarīgi, ka LGBT tiesību pārstāvji turpina savu darbu, jo tas tieši sekmē demokrātijas kultūras izaugsmi.

²⁵ Skatīt iepriekš. M. Golubeva, A. Rožukalne, I. Kažoka. Izaicinājums pilsoniskajai līdzdalībai.
²⁶ Skatīt iepriekš 2. atsauci.